

Sığınma Hakkı
Perspektifinde
ARAKAN
RAPORU

Mülteci Uluslararası
Hakları Derneği
INTERNATIONAL REFUGEE RIGHTS ASSOCIATION

Sığınma Hakkı
Perspektifinde
ARAKAN
RAPORU

Mayıs 2018

Mayıs 2018
Hazırlayan: Uluslararası Mülteci Hakları Derneği
Tel. +90 212 531 20 25 | Faks +90 212 531 20 26
www.umhd.org.tr | info@umhd.org.tr

İçindekiler

Önsöz	6
I.GİRİŞ	8
II.MYANMAR VE ROHINGYALAR	8
III.25 AĞUSTOS 2017 SONRASI GELİŞMELER	12
IV. ARAKANLILARIN YAŞADIĞI HAK İHLALLERİ	13
A. Vatandaşlık Sorunu ve Dini-Etnik Ayrımcılık Muameleleri	13
B. Siyasi Haklar	16
C. İkamet ve Seyahat Yasağı Hukuksuz Tutuklamalar	17
D. Evlilik	19
E. Soykırım :Katliamlar ve İşkenceler	20
F. Sığınma ve Yaşam Mücadelesi	23
1. KAMPLAR	23
a. Arakan	
i. Sittwe ve Sığınma Sorunu	23
b. Bangladeş	25
i. Kutupalong Kampı (Kutupalong Refugee Camp/ RC)	27
ii. Nayapara (Moosoni) Kampı	28
iii. Leda Kampı	28
iv. Kutupalong Genişleme Sahası	29
v. Batta Jaguna Kampı	29
vi. Balukhali Kampı	30
vii. Diğer Bölgeler	30
c. Endonezya	31
i. Langsa Kampı	31
ii. Lhokbanı Kampı	31
iii. Bayeun Kampı	32
d. Malezya	32
e. Tayland	33
f. Filipinler	33
2. SIĞINMA HAKKI İHLALLERİ	34
a. Kimlik Problemi	34
b. Mülteci Statüsünün Tanınmaması ve Sığınma Hakkında Defacto Mahrumiyet	36
3. KAMPLARDA YAŞAM VE İNSANİ YARDIMLAR	38
a. Kamp Koşulları ve Sivil Toplum Desteği	38
b. İnsani Yardımların Ulaştırılmasında Yaşanan Sorunlar	40
c. Mülteci Çocuklara Bir Demet Umut için :Sınırsız Şenlik	41
V. SONUÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	42
SON NOTLAR	46

ÖNSÖZ

1989 yılına kadar Arakan olarak bilinen ancak o tarihten bugüne Myanmar Hükümeti tarafından “Rakhine” eyaletine dönüştürülen bölge, Rohingya Müslümanlarının menşe bölgesidir. 1962 darbesi’nden bu yana Arakan’da Rohingyalar zulüm, soykırım ve asimilasyon politikalarına kurban edilmektedir. Bu politikaların sonucu olarak başta Bangladeş olmak üzere komşu ülkelere sığınmak zorunda bırakılan Rohingyaların maruz bırakıldıkları zulüm ve hak ihlalleri, modern insan hakları anlayışı ve genel hukuk ilkelerini hiçe sayan yüzyılın en büyük insani faciasının resmini çizmektedir.

1962 darbesinden bu yana bir kaç yıllık aralarla Rohingyalara karşı çeşitli zulüm ve hak ihlalleri gerçekleştirilmektedir. Bu etnik temizlik ve asimilasyon politikası öylesine vahşete dönüşmüştür ki, soykırım ve insanlık dışı eylem gibi hukuki nitelendirmeler dahi, bu hukuk dışı ve insani değerden yoksun fiiller dizisi karşısında yetersiz kalmaktadır.

Rapor çerçevesinde, Myanmar içerisinde sığınmacı pozisyonuna düşürülmüş Rohingyalar ile Bangladeş ve diğer komşu ülkelere sürülmüş Arakanlı mültecilerin temel hak ve hürriyetlerinin nasıl yok edildiği insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve mülteci hukuku açısından değerlendirilmek suretiyle ortaya konulmuştur.

Rapor kapsamında BMMYK ve sivil toplum kuruluşlarından elde edilen resmi veriler ile Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD) olarak bizzat gözlem ve araştırmalarımız sonucu varılan tespitler çerçevesinde bölgedeki tarihi süreç ve güncel durum ortaya konulmuştur. Raporun amacı Rohingya Müslümanlarının dinleri dolayısıyla

maruz bırakıldıkları insani kıyımın ortaya konulması, dünya kamuoyunun dikkatinin çekilerek soruna ivedi ve kalıcı çözüm önerileri bulunmasının sağlanmasıdır.

Raporun odak noktası mülteci kampları ve mültecilerin yerleşimde bulundukları bölgeler olacaktır. Böylelikle iltica hakkı ve mültecilere ilişkin uluslararası hukukun çizdiği çerçevenin ortaya konularak, Rohingyaların sığınma haklarının dahi gerçekleştirilmediği vurgulanmaktadır. Mülteci statüsünü dahi gereği gibi elde edemeyen Rohingyalar için UMHD olarak öncelikle sığınma haklarının temini, ikinci adımda ise Rohingyaları kendi ülkelerinde ve komşu ülkelerde sığınmacı ve hatta vatansız hale getiren sorunlara çözüm aramak ve “Rohingyaları mülteci durumuna düşüren sebepleri” ortadan kaldırmaktır.

Çalışmanın hazırlanması hususunda öncü ve yol gösterici olan ve bölgeyi pek çok kez bizzat ziyaret eden, detaylı şekilde gözlem ve inceleme yaparak ekibimize aktaran UMHD Genel Başkanımız Uğur Yıldırım’a; çalışmanın gerçekleşmesi, koordinasyonu ve rapor yazım sürecinde başat emeği sarf eden Abdullah Resul Demir’e öncelikle teşekkür ederiz. Saha araştırması yapabilmemiz adına bölgeye yaptığımız ziyaretleri gerçekleştirmek ve her türlü bilgi-ve-riyi toplamak hususunda bizlere büyük destek sunan İnsan Hak ve Hürriyetleri ve İnsani Yardım Vakfı’na teşekkürlerimizi sunarız. Raporun yazımı, arkaplan araştırma ve çevirilerinde görev alan Ceren Kaya, Fulden Elif Aydın ve Feyza Nur Taşkın’a; ayrıca Raporun tasarımı ve düzenlenmesinde emeği geçen Ebru A.Demirpolat’a ve güncel verilerin araştırılması yönünde yardımları için Neslihan Önder’e teşekkür ederiz.

I. GİRİŞ

Rohingyalar Myanmar'ın batı bölgesinde yer alan Arakan'ın yerli halkıdır. Budist Rakhineler gibi Arakan'ın iki temel etnik grubundan birini teşkil etmektedirler¹. Myanmar'daki Rohingya etnik azınlığı yarım yüzyıldır çeşitli zulüm ve hak ihlallerine maruz bırakılmaktadır. Bu rapor, Arakan'daki Rohingya Müslümanlarının maruz kaldığı süregiden zulüm olayları ile bu zulüm sebebiyle ortaya çıkan iltica sorunlarını ortaya koymaktadır. Bu Çalışmada Arakan'dan sınır ülkelerine sığınma ve iltica talebinde bulunmalarına sebep teşkil eden zulüm veya zulüm korkusu sebepleri ortaya konulmak sureti ile Arakanlıların iltica haklarına erişebilirlikleri incelenecek, ileriye dönük olarak öncelikle Arakanlı mültecilerin durumlarının iyileştirilmesi ve zulmün önlenmesine yönelik çözüm önerileri bulunmaya çalışılacaktır.

Arakanlı Müslümanlar ülkelerinde katliamlara, işkence fiillerine maruz kaldıkları gibi, iltica ettikleri ülkelerde de sığınma haklarından ve mülteci statüsünün getirdiklerinden gereği gibi yararlanamamaktadırlar. Arakan'da, Müslümanların yaşam hakkı, işkence yasağı, ayrımcılık yasağı ve din ve vicdan hürriyeti gibi arasında mutlak nitelikte hakların da bulunduğu temel haklarının neredeyse tamamı ihlal edilmekte hatta bu haklar yok sayılmaktadır. Sınır ülkelerin sığınma ve iltica taleplerini sınırlı olarak kabul etmesi, statü vermek istememesi, geri gönderme yasağının ihlali teşkil eden sığınma ve iltica hakkı kapsamındaki ihlaller ise Arakanlılar açısından özel olarak iltica problemlerinin de ciddi boyutta olduğunu göstermektedir. Bu problemlerin hem menşe ülke Myanmar

hem de sığınma ve iltica talebinde bulunulan sınır ülkelerin taraf olduğu sözleşmeler çerçevesinde yüklenilen hukuki yükümlülükler çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir.

Rapor kapsamında, bölgeye ilişkin araştırma, gözlemlerimiz ve tecrübelerimiz doğrultusunda, Arakan'ın tarihi yapısı ve siyasal gelişimleri açıklanarak öncelikle hak ihlallerinin arka planı somutlaştırılacaktır. Daha sonra Arakan'da yaşanan hak ihlalleri ortaya konularak, kendi ülkelerinde yaşadıkları ihlaller ve iltica haklarından yararlanmada yaşadıkları sorunlar ortaya konulacaktır.

II. MYANMAR VE ROHINGYALAR

Myanmar (Burma) Asya kıtası güneydoğusunda yer alan, Çin, Laos, Tayland, Hindistan ve Bangladeş ile komşu konumunda olan bir ülkedir². Nüfusu yaklaşık 53 milyon olan^{3 4} Myanmar'da Budist nüfus çoğunlukta olup Müslüman nüfus azınlık gruplarından biridir. %68'ini Myanmarlıların oluşturduğu ülkede, ayrıca Şanlar %9, Karenler %7, Budistler Rakhine'ler %4 ve Çinliler ise %3, Monlar %2, Hintliler %2 ve Müslüman Rohingyalar ise yaklaşık %8 oranında olmak üzere azınlık grupları bulunmaktadır⁵. Ayrıca Hindu, Çin ve diğer etnik kökene sahip Müslümanlar da bulunmaktadır⁶.

Myanmar, Portekiz ve İngiltere işgali öncesi, Budist ve Müslüman yönetimi altında iki farklı yönetime sahip bulunmaktaydı. Bölge, 1824'te İngiliz sömürüsü, 1937'de İngiliz kolonisi haline getirilmiştir⁷. Bu

sömürge döneminde Burma olarak adlandırılan Myanmar toprakları, İngiliz idaresindeki Hindistan'ın bir sömürgesi haline getirilmiştir. Ardından ise, sömürge yönetimince iç göç gibi gösterilen sistematik bir işçi göçü gerçekleştirilmiştir. Ancak bu göçler, bugün Myanmar devletince "yasa dışı ekonomik göçler" olarak nitelendirilmekte, 12. Yüzyılda bölgeye yerleşmiş olan Rohingyaların İngiliz dönemindeki göçlerle gelmiş gibi değerlendirilmesine sebep olmaktadır. Böylelikle Rohingyaların vatandaşlığa kabulü bu gerekçe gösterilerek Myanmar Hükümeti tarafından engellenmektedir. Bu, bugüne kadar ortaya çıkan silahlı mücadelelerin altında yatan durumdur⁸.

2. Dünya Savaşı sürecinde bölgede, İngiliz sömürgesinden kurtulmak üzere Myanmar etnik grubuna mensup bir çok kişi Japonya yanında savaşmıştır. Ancak Rohingyalar dahil azınlıklar ise İngiliz sömürgesinin kendilerine olan desteği dolayısıyla İngiltere'yi desteklemişlerdir. Daha sonra ise Myanmar yönetimi İngilizler ile ittifak etmiş, böylelikle İngilizler azınlıklara verdiği sözleri tutmamıştır⁹. 1942 yılında Japon sömürgeciliğinin Myanmar'ı terk etmesi esnasında radikal Budistlerin eliyle Rohingya Müslümanlarına yapılan katliamlarda yaklaşık 100 bin kişi ölmüş, bir o kadar kişi Bangladeş'e göç etmiştir. 1948 yılında ise Myanmar İngiliz sömürgesinden kurtulup özerkliğini kazanmış, yönetim ise çoğunluk olan Burmalılara (Birmanyalılar) geçmiştir¹⁰.

1962 yılında ordunun darbe yapması ile komünist askeri hükümet kurulmuş Rohingyaların devletle ilişkisi kesilmiş, Müslüman Rohingya ırkı yok sayılmaya başlanmıştır. Bu sebeple bu olaylara dayalı olarak yaklaşık 300 bin kadar Rohingya'nın, o dönemde Doğu Pakistan olarak adlandırılan bugün Bangladeş

ülkesi haline gelen Bangladeş topraklarına göç etmek zorunda kalmıştır. 1967'de 28 bin, 1970'de ise yarım milyon Rohingya ikinci kez toplu göçe zorlanmıştır¹¹. 1970'li, yıllarda Rohingyaların kimlikleri sorgulanmaya başlanmış, Rohingya kökeni ile ilgili çeşitli tartışmalar gündeme gelmiştir. Bunun sebebi Rohingya kelimesinin bölge tarihinde kullanımının ispatının zorluğu ile Bangladeş ve Myanmar bağımsızlık yıllarında bu ırkın nereye ait olduğunun belirsizliğinden faydalanarak bu ırkın yok sayılmaya çalışılmasıdır¹².

1978 yılında kimlikleri elinde alınan 5 bin Rohingya daha toplu göçe zorlanmıştır. 1982'de Rohingyaların dini özgürlük ve vatandaşlık haklarını ellerinden alan tartışmalı Vatandaşlık Kanunu çıkarılmıştır. 1988'de askeri yönetimi deviren bir halk devrimi gerçekleşmiş, 1990 yılında demokratik seçim yapılmıştır¹³. Ulusal İnsan Hakları Demokratik Partisi (National Democratic Party for Human Rights/NDPHR) adında bir parti kurulmuş ve 4 vekil çıkarmış, Arakan Demokrasi Birliği partisi (ArakanLeague for Democracy) ise 11 vekil çıkarmıştır. Oyların %80'ini alan NDPHR, cuntanın müdahalesi ile göreve gelememiştir. 1990'larda Bangladeş Myanmar sınırında aktif bazı silahlı yapılanmalara gidilse de, bu süreç mülteci problemini çözmede etkili olamamıştır¹⁴.

1991 yılında bu kez Vatandaşlık Kanunu yüzünden on binlerce Rohingya toplu göçe zorlanmıştır. 2008 yılında çıkarılan 3. Anayasa ile Rohingyaların ismi Müslüman Chittagong'tan Bangladeş mültecilerine değiştirilmiştir. 2012'de 10 Müslüman din adamının öldürülmesi şiddetin tırmanması ile sonuçlanmış ve geniş çapta Rohingya Müslümanı soykırımı başlamıştır. 2015 yılında Muhalefet Partisi olan Suu Kyi yönetimindeki Ulusal

Demokrasi Birliği Partisi seçimleri kazanıp ezici bir zafer elde etmiştir. 2016 yılında ise Maungdaw şehrinde yapılan askeri operasyon ile yüzlerce insan ve çocuk katledilmiş, 5000 kişi göçe zorlanmış, kadınlara tecavüz edilmiş ve içindeki insanlar ile beraber köyler yakılmıştır¹⁵.

İddialara göre, 9 Ekim 2016 tarihinde bir kaç yüz Rohingya, ellerinde bıçak, sapan ve 30 civarında tüfekle Maungdaw ve Rathedaung tarafında üç sınır karakoluna saldırmıştır. Saldırıları, Rohingyaların planladığı iddiası, bir grup Rohingyanın sosyal medyada saldırı planları ve hedefleri ile ilgili açıklamalar yaptığı görüntüleri ile daha da inandırıcı hale gelmiştir. Ayrıca 2012'deki şiddet olayları sonrası Hareke El-Yakin adlı yeni bir grup kurulmuştur. Grubun lideri Pakistan doğumlu Suudi Arabistan göçmeni bir Rohingya olan Ataullah'tır. Ataullah'ın kurduğu bu grup, kendilerini tüm terör unsurlarından bağımsız ve Rohingyaların dünyada en çok zulme uğrayan halk olduğu düşüncesinden hareketle Rohingyaların sesi olduğunu ifade etmektedir. Ancak bu yapılanma Rohingya siyasi oluşumu ile bağlantısız olup, geçmişteki direniş grupları ile bağlantısı olmayan şüpheli bir gruptur. Hareke el-Yakin grubu silahlı bir grup olup lideri Ataullah, 2012'deki şiddet olayları sonrası 2012'de Suudi Arabistan'da ortadan kaybolmuştur. Örgüt, Rohingyalara yardım etmeyi amaçladığını belirtirken, uyguladığı yöntemler 70.000 insanın yerinden edilmesine ve 1000 kişinin ölümüne sebep olmuştur. Zira bu eylemleri Myanmar hükümetinin şiddetini çekmiştir¹⁶. Myanmar yönetimi bahsi geçen saldırıyı gerçekleştirenlerin kimliklerine dair herhangi bir bilgilendirme yapmamıştır. Sadece saldırganların sayısı 400 olarak açıklanmıştır. Saldırıda dokuz polis öldürülmüş,

saldırıyı düzenledikleri iddia edilen gruptaki sekiz kişi de öldürülmüş, iki kişi ise ellerinde mühimmatı ile yakalanmıştır¹⁷.

2016 Ekim ayında meydana gelen olaylarda 69.000 Rohingya'nın Bangladeş'e kaçtığı belirtilmektedir. Bu saldırılar, önceki olaylarda yerinden edilmiş Rohingyaların sığındığı bölge ve kampların insani yardım girişine kapanmasına, bu kamplarda sayıları 80.000'e ulaşan mağdur halka yapılan gıda yardımlarının durdurulmasına ve bölge ile temasın kopmasına sebebiyet vermiştir¹⁸. Bu operasyonlar dört ay kadar sürmüş ve 1000 civarında Rohingya'nın öldürüldüğü yaklaşık olarak tespit edilmiştir. Üstelik bu denli yoğun göç, Bangladeş yönetimini, Rohingyaları yerleşimin olmadığı Thengar Char Adası gibi yerlere transfer etmek gibi farklı stratejiler belirlemeye yöneltmiştir¹⁹.

25 Ağustos 2017'de 2016 Ekim olaylarına benzer şekilde, polis merkezlerine yönelik saldırılar gerçekleştirilmiş²⁰, saldırılar ise "Arakan Rohingya Salvation Army/ARSA (Arakan Rohingya Kurtuluş Ordusu) olarak ismini değiştiren Hareke el-Yakin tarafından gerçekleştirilmiştir²¹. BMMYK'nın güncel verilerine göre bu olaylar neticesinde 647.000 Rohingya Bangladeş'e sığınmıştır²². Uluslararası Göç Örgütü Nüfus İhtiyaç ve Nüfus İzleme/ International Organization for Migration Bangladesh Needs and Population Monitoring (IOM-NPM) resmi verilerine göre ise 15 Şubat 2018 itibarıyla bu rakam 671.000 mülteciye ulaşmıştır²³. 26 Nisan 2018'de elde edilen verilere göre ise bu sayının 905.418'e çıktığı raporlanmıştır²⁴. Sığınmacı sayısının giderek arttığı görülmektedir. Bu rakamlar resmi rakamlar olup gerçek sayıların daha fazla olduğu tahmin edilmektedir.

Mohammad Ponir Hossain, Reuters

III. 25 AĞUSTOS 2017 SONRASI GELİŞMELER

Myanmar Hükümeti tarafından Rohingyaların vatansızlık durumları ve terör örgütlerinin eline düşme tehlikesinin geniş boyutta problem yaratacağı anlaşıldığında Eylül 2016'da Myanmar Devlet Danışmanı Aung San Suu Ky girişimiyle çözüm için Kofi Annan Vakfı ve Devlet Danışmanlık Ofisi ortak bir komisyon oluşturulmuştur. Komisyon, Arakan'daki şiddete ve yerinden edilmelere, az gelişmişliğe yol açan faktörleri tespit ederek insan hakları, insani durum ve yaşam koşulları açısından çözüm önerileri getirmeyi amaçlamaktadır. Raporunda Aung San Suu Ky'in isteği doğrultusunda "rohingya" ifadesi yerine "Rakhine Müslümanları" ifadesi kullanılmıştır²⁵.

Arakan eyaletindeki bazı birimler bu raporun hazırlanmasına karşı çıkmış ve Komisyon'un çalışmasını engelleme teşebbüslerinde bulunmuştur. Arakan Ulusal Partisi ve ordu da bu teşebbüslere katkıda bulunmuş, Komisyon çalışmalarını engellemeye çalışmıştır. Komisyonun bütün engellemelere rağmen çalışmaya başlaması üzerine 9 Ekim 2016'da birkaç yüz Rohingya'nın Maungdaw ve Rathedaung'daki üç sınır karakoluna saldırıda bulunduğu iddia edilmiştir. Myanmar Hükümetince saldırganların kimliği tespit edilememiş, 400 kişiden oluştukları açıklanmıştır. Saldırıda 9 polis ölmüştür. Saldırıyı Hareke el-Yakin üstlenmiştir. Saldırıların ardından Annan heyeti çalışmaları ertelemiş, Kasım 2016'da ordu tarafından araştırma komisyonu kurulmuştur. Askeri komisyonun raporu ile Annan raporu çelişmekte olduğundan Arakan kamuoyu Annan heyetine karşı daha da negatif bir tutum sergilemeye başlamıştır²⁶.

16 Mart 2017 tarihinde ara rapor, 23 Ağustos 2017'de ise son rapor Myanmar otoritelerine Kofi Annan tarafından teslim edilmiştir. Rapora göre, bölgedeki şiddeti engelleyecek ve toplumsal uzlaşmayı gerçekleştirecek acil çözüm önerileri bulunmalı, acil çözüm eylemlerinin süreklilik arz edecek şekilde ve Rohingya toplumuna umut vaat eder biçimde uygulanması tavsiye edilmektedir. Rapor kamuoyunda büyük yankı uyandırmış ve raporun tesliminden iki gün sonra 25 Ağustos 2017'de Ekim 2016 saldırılarına benzer polis merkezlerine yönelik yeniden saldırılar olmuştur²⁷.

25 Ağustos 2017'de Ekim 2016 saldırılarına benzer nitelikte polis merkezlerine yönelik saldırılar gerçekleştirilmiştir. Saldırıları ARSA olarak adlandırılan örgüt üstlenmiştir. Önceki saldırılarda olduğu gibi örgüt lideri Ataullah, eski Hareke el-Yakin örgütünde olduğu gibi, saldırıları sosyal medyadan örgütü adına üstlenmiştir. Myanmar Hükümeti ARSA örgütünü halihazırda "Bengali terör örgütü" olarak nitelendirmekte ve DAESH, El-Kaide ya da Laşker Taybe gibi küresel örgütlerle irtibatlandırmaktadır. Ancak örgüt bu iddiaları yalanlamakta ve yalnızca Rohingyalara uygulanan baskı, asimilasyon, işkence, soykırım ve zulmün durdurulmasını hedeflediklerini ifade etmektedirler²⁸.

Yerel kaynaklardan edinilen bilgilere göre 25 Ağustos 2017 tarihi itibarıyla Myanmar, asker tarafından başlatılan operasyonlarda yaklaşık 850 Rohingya Müslümanı öldürülmüştür. Ölenlerin yarısı çocuk ve kadınlardan oluşmaktadır. Yaralı sayısı 1000'i geçmiştir. Arakan'daki Müslüman evlerinin sistematik şekilde yıkıldığı tespit edilmiş, İslam İşbirliği Teşkilatı tarafından Myanmar Hükümeti'nin bu saldırılarına ilişkin kınama yayınlanmıştır. Söz

konusu açıklamada Bangladeş'e kaçan Müslümanların yerlerinden edilmelelerinden Myanmar Hükümeti'nin sorumlu olduğu ifade edilmiştir. Bölgedeki köylerin ve evlerin çoğu, polis ve askerlerin desteklediği Budist Çeteler tarafından sistematik bir şekilde yıkılmıştır^{29,30}.

Myanmar Hükümeti ARSA'nın eylemlerini gerekçe göstererek "terörle mücadele" adı altında Rohingyalara karşı zulüm ve yerinden edilme operasyonuna tekrar başlamıştır. 100.000'den fazla insan bu şekilde evlerini terk etmiştir. Myanmar Hükümeti bu zulmün sorumlusu olarak ARSA'yı göstermektedir³¹. Ancak ARSA Myanmar Hükümeti'nin eylemleri sonrası taraftar toplayarak kurulabilmiş bir örgüttür. Örgüt, sivillere karşı bir eylem gerçekleştirmediklerini meşru savunmada bulunduklarını iddia ederek savunma yapmaktadır.

Ancak BM'nin konuya ilişkin raporuna göre yüz binlerce Arakan Müslümanının Bangladeş'e kaçmalarından Myanmar ordusu sorumludur. Raporunda, Arakan halkının "sistematik" şekilde yerlerinden edildiği belirtiliyor³². Ayrıca BM organları Ağustos sonrası Myanmar Hükümeti tarafından gerçekleştirilen müdahaleleri "etnik temizlik" olarak nitelendirmiştir³³.

25 Ağustos 2017 tarihi itibarıyla gelen güncel verilere göre 60'tan fazla köy, binlerce ev, onlarca camii ve medrese kullanılamaz hale gelmiştir. Myanmar ordusunun Müslümanlara karşı giriştiği şiddet olayları sonucunda ise 3.000'den fazla ölüm tespit edilmiştir. Bangladeş'e sığınmak isteyen Arakanlıları taşıyan bazı teknelerin battığı, bunun sonucunda çocuk ve yetişkinlerin yaralandığı ve onlarca sığınmacının ise öldüğü acı şekilde bildirilmiştir³⁴.

Buthigaung, Maungdaw ve özellikle Rathedaung bölgelerinde Rohingya

Müslümanlarına ait 700'den fazla ev, camii, kur'an kursu, medrese, okul, dükkan yakılmıştır. Otuzbeşe yakın köyden insanlar, can güvenliği için köyleri terk edip dağlık bölgelerde sığınmış durumdadırlar. Buthidaung ve Rathedaung'daki Myanmar'lı askerler halen Müslümanlara karşı operasyonlara devam etmektedirler³⁵.

Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF) örgütü tarafından yayımlanan raporda, Myanmar ordusunun Ağustos sonunda Arakan'da başlattığı operasyonun ilk bir ayı içinde 6 bin 700 Rohingya Müslümanının öldürüldüğü belirtildi. Ayrıca ilk ay içerisindeki ölümlerin 730'unun "beş yaşın altındaki çocuklara" karşı gerçekleştirildiği de raporlanmıştır³⁶.

IV. ARAKANLILARIN YAŞADIĞI HAK İHLALLERİ

A. VATANDAŞLIK SORUNU VE DİNİ-ETNİK AYRIMCILIK MUAMELELERİ

"Arakanlılar Kendi Ülkelerinde Mültecidirler"

Arakanlı Müslümanlar Myanmar 1962 darbesi ile daha kötü duruma düşürülmüştür. Darbe sonrası Müslümanların medeni ve siyasi haklarından yararlanmaları engellenmeye başlanmış, ekonomik yönden güçsüzleştirilmeye çalışılmıştır. Devlet kontrolündeki medya organlarında Rohingya Müslümanlarını ülkede yaşayan yabancılar olarak gösterilmeye başlanması esasen Myanmar'ın Müslümanlara karşı yürüttüğü politikanın karakteristik bir örneğini teşkil eder.

Rohingyalar görevden alınarak yerlerine Budist Rakhineler yerleştirilmiştir. Myanmar'da 135 yerli ırk yaşamakta ve 200 farklı dil ve lehçenin

konusulmaktadır. Ancak etnik azınlıklar sistemli bir ayrımcılığa tabi tutulmaktadır. Esasen Myanmar'da sorun yalnızca Arakanlı Müslümanların değil tüm azınlıkların sorunudur. %68'ini Myanmarlıların oluşturduğu ülkede, Şanlar %9, Karenler %7, Rakhineli Budistler %4 ve Çinliler ise %3, Monlar %2, Hintliler %2 ve Müslüman Rohingya ve diğer etnik kökenli Müslümanlar ise kalan % 8 oranında azınlık grupları bulunmaktadır. Bu grup içerisinde Arakanlı Müslümanlar gibi Şanlar ve Karenler de Myanmar yönetimince baskılara maruz kalmaktadır³⁷. Ancak askeri rejimin sonucu olan diğer etnik gruplara karşı bu baskılar, özellikle son dönem itibarıyla hem ortadan kalkmış, hem de hiçbir zaman Müslümanlara karşı yürütülen baskılar kadar yoğun ve kitlesel nitelikte olmamıştır.

Hristiyanların da ibadet etme ve inandıkları gibi yaşama konusunda büyük sıkıntılar yaşadıkları ifade edilmektedir. Ancak buradaki baskıların temel nedeni siyasidir. Çünkü Hristiyanların mensup olduğu kabileler cunta rejimine karşıdır. Dolayısıyla, Hristiyanlara yapılan dini ayrımcılığın temeli siyasi nedenlere dayanmaktadır. Ayrıca cuntacı yönetime karşı gelen Budist rahiplere karşı da oldukça sert muamele edilmesi ve yaklaşık 300 rahibin bu sebeple hapiste olması da bu tezi desteklemektedir³⁸.

Devlet kurumlarında, okullarda temel

haklardan yararlanmada bu gruplara ayrımcı uygulamalarda bulunulmaktadır. Etnik azınlıklara mensup kişiler ordu tarafından angaryalara tabi tutulmakta ve çalışmaları esnasında aşağılayıcı muamelelere maruz kalmaktadırlar. Bu gruplara mensup sivillere devlet görevlilerince oldukça sert davranılmaktadır. Siviller kimi zaman yalnızca etnik kimlikleri sebebiyle öldürülmektedir. Mutlak, sınırlanamaz kabul edilen bir temel hak olan yaşam haklarını yalnızca etnisiteleri nedeniyle kaybetmektedirler. Arakanlı Müslümanlar, bu ihlallerle en çok karşı karşıya kalanlardandır. Ayrıca Rohingyaların maruz kaldığı etnik ayrımcılığa din temelli ayrımcılığın da eklendiği görülmektedir. Örneğin 1962 darbe döneminde Rohingyaların cemaatle namaz kılmaları, kurban kesmeleri yasaklanmıştır³⁹.

1982 yılında çıkarılmış olan Yeni Vatandaşlık Kanunu ile Rohingyalar, "ulusallar" kategorisi dışında bırakılarak kendi topraklarında vatandaş statüsünü almaları engellenmektedir. Müslüman Rohingyalar vatandaş statüsünden çıkarılarak yabancı konumuna getirilmişlerdir. Üstelik Kanun ile tüm Arakanlı Müslümanlar, yasal ikamet hakkı bulunan bir yabancından daha kötü duruma getirilerek, "yasa dışı" göçmen olarak nitelendirmeye başlanmıştır⁴⁰. Bu nitelendirme, İngiliz sömürge dönemi göçlerinin Myanmar yönetimince Rohingyaları kapsar şekilde çarpıtıcı yorumundan kaynaklanmakta, 12. Yüzyılda bölgeye gelen Rohingyaların, sömürge döneminde gelen yasadışı göçmenler olarak değerlendirilmesine dayanmaktadır. Ayrıca Myanmar ve Bangladeş'in bağımsızlığını kazanması ile başlayan Rohingya kimliğinin sorgulanması eğilimleri, her etnik-dini azınlık gibi Rohingya'ları da vurmuştur. Böylelikle Rohingyalar kimiksiz bırakılmakta, ayrıca 1982 itibarıyla

vatandaşlıktan çıkarılmış olmaktadır⁴¹.

Anlaşılan o ki, öncelikle etnik kimlikleri tarihsel kaynaklardaki belirsizlikler dolayısıyla sorgulanmakta, bu tartışmalar sistematikleştirilerek Rohingyalar yok sayılmaya çalışılmaktadır. Ellerindeki kimliklerin onları vatandaşlıktan çıkaran yeni kimliklerle değiştirmesi Arakanlı Müslümanları kendi topraklarında kitlesel sığınmacı gibi bir duruma düşürmektedir.

Vatandaşlık hakkı, BM Evrensel İnsan Hakları Beyannamesinin 15. maddesinde temel bir hak olarak sayılmaktadır. Madde keyfi vatandaşlıktan çıkarmaları da engellemeyi amaçlamaktadır. Beyannamenin temel haklara ilişkin hukukun genel ilkelerini teşkil eden ve manevi bağlayıcılığı olduğu kabul edilen bir belge olduğu kabul edilmektedir. Böylelikle Arakanlı Müslümanların diğer haklarının başat şartı olan temel bir haklarının ihlal edildiği görülmektedir.

Her ne kadar Myanmar Vatansızlığın Önlenmesine 1961 tarihli İlişkin Sözleşme ile Vatansızların Statüsünü Düzenleyen 1954 Sözleşmesine taraf olmasa da, bu sözleşme uluslararası hukukun genel ilkelerinden bazı hususları içermektedir ki, vatansızlığın önlenmesi bunların başında gelmektedir. Uluslararası hukuk ve insan hakları diplomatik koruma sistemi üzerine kuruludur. Bu sistemin tamamlanması için sığınma hakkı yani uluslararası koruma sistemi tamamlayıcı olarak öngörülmüştür. Myanmar Yönetiminin Arakanlı Müslümanları keyfi vatandaşlıktan çıkarması, hem vatansızlık hallerinin aksine şekilde artmasına, hem de diplomatik koruması olmayan kalabalık bir nüfusa sebebiyet vermektedir. Üstelik aşağıda görüleceği üzere, Arakanlı Müslümanların sığınma ve iltica haklarının yani uluslararası koruma imkanlarının da neredeyse olmadığı söylenebilir.

Bölgede Müslümanların, vatandaşlık ve buna bağlı haklarını kullanabilmek üzere Budist isimler altında eğitim, çalışma vb. haklardan faydalanabilme yolunu izlemeye başladıkları gözlemlenebilir. Bazı Müslüman evlerinin giriş kısmının, Budist evleri gibi, Budist inancına özgü mum ve objelerle dekore edildiğine rastlanabilir. Rohingyalar bu şekilde, kendilerini korumak zorunda hissetmektedirler.

Daha önce değinildiği üzere Müslüman nüfusun %8 oranında olma nedeni Müslüman nüfusun resmi kayıtlara geçmemesi ve Müslümanların kendilerini gizlemesidir. Rohingyalar kimliklerinde kendilerini Budist olarak yazdırmakla hem kendilerini güvende hissetmekte hem de Müslümanlara karşı Myanmar Hükümetince ihlal edilen diğer bölgelere seyahat haklarını kullanabilmektedirler.

Rohingyaların köylerinin basılması ve yerlerine Rakhinelerin yerleştirilmesi bir etnik temizlik ve asimilasyon projesinin adımlarından yalnızca biridir. Bölgede yapılan gözlemlerde Müslüman bir topluluğun yalnızca bir araya geldiği durumların bile Müslüman karşıtlığına sebep olduğu görülmektedir. Hükümet yetkilileri bir yana böyle topluluklara, çevrede bulunan Budistlerin bile dağıtabildiği, topluluktakilerin gözaltı vb. tedbirlere tabi tutulabileceği bölge yetkililerince vurgulanmaktadır.

Eylül 2016'da Myanmar Devlet Danışmanı Aung San Suu Ky'in önerisiyle çıkarılmış olan ve Kofi Annan Vakfı ve Devlet Danışmanlık Ofisi ile hazırlanan Annan Raporu'nda "Bengali" ve "Rohingya" ifadelerinin yerine "Rakhine Müslümanları" ya da "Müslümanlar" ibaresi tercih edilmiştir. Ayrıca Hükümetin ısrarla Arakan Eyaletini Rakhine Eyaleti olarak adlandırdığı Rapor'da da görülmektedir⁴². Bu tercihin, asimilasyonu resmileştirmek

amaçlı olduğu şüphesizdir.

Nefret ve kin söylemleri Arakan'daki insanlık suçu fiillerinin arka yüzünü teşkil etmektedir. Myanmar'da Müslümanların dışında kalan halklarda ciddi anlamda Müslümanlara karşı provoke edici bir tutum hakimdir. Dünya genelinde büyük tepki alan faşist Budist Rahip Ashin Wirathu'nun insanlık dışı söylemleri o denli ileri gitmiştir ki Myanmar Hükümeti tarafından kendisine konuşma yasağı getirilmiştir⁴³. Ancak bölgede yaşayanların aktardığı üzere Wirathu'nun yasağa rağmen ağzını bantlamakta ve eski söylediklerini kaydettiği cihazdan insanlara dinleterek halk içerisinde dolaşmaktadır. İtiraz edildiğinde ise söylediklerinin "eski-den söylemekte olduğu sözler" olduğundan yasak kapsamına girmediği gülünç savunmasını getirmektedir.

Wirathu'nun söylemleri, esasen Budistler arasında yaygınlaştırılan nefret söylemlerinin net örneklerini içermektedir. Wirathu, Birmanya'nın nasıl Müslüman "istilası" altında olduğunu Budistlere hatırlatmak amacıyla çatışmalarda yaralanan Budistlerin resimlerini göstermekte ve adeta bu katliamları Rohingya'lara mal etmeye, halkın bu şekilde düşünmesini sağlamaya çabalamaktadır. Müslümanlara karşı şiddetin ve katliamın zaruri olduğu şeklindeki ırkçı savlarının yanında Budizmin kardeşlik duygusunun Müslümanlar için geçerli olmadığı düşüncesidir. Bu savlarını "Müslümanlar zayıfken iyi davranıyor; ama güç kazandıkça, başka hayvanları avlayan kurt ve çakal sürüleri gibi davranıyor" örnek ifadelerine benzer açıklamaları ile meşrulaştırmaktadır⁴⁴.

B. SİYASİ HAKLAR

Rohingyaların uğradıkları ayrımcılığın görüldüğü önemli arenalardan biri de

yönetimde söz sahibi olmalarını sağlamaya imkan verebilecek olan siyasi haklarını kullanmalarıdır. Her ne kadar adeta birer görünmez toplum haline getirilmeye çalışılan Arakanlıların ihlal edilen diğer haklarına bakıldığında üzerinde konuşulacak ilk kalemelerinden olmasa da, siyasi haklarından mahrum edilmeleri, kimlik, asimilasyon, etnik temizlik ve sürgün sorunlarını içinden daha çıkılamaz hale getirmektedir.

Elbette ki siyasi haklardan mahrum bırakılmanın en önemli sebep ve amacı Rohingya'ları imha veya sürgüne zorlama amaçlarını etkin şekilde gerçekleştirmektir. Arakanlılar siyasi alanda kendilerini ifade edebilecek yeterliğe sahip olmalarına rağmen, sorunların çözümü açısından kilit olan seçme ve seçilme hakları çeşitli düzenlemelerle engellenmektedir.

Myanmar'ın bağımsızlığından bu yana, 1950'lerdeki Sivil Yönetimi, 1960'lar-daki Askeri Yönetim Hukuku ve Düzeni İade Konseyi, Mayıs 1990'daki çok partili milli seçiminden ve nihayet 2015'e kadar Birlik Parlamentosu ve Devlet Hükümeti (BPDH) olmak üzere atanmış veya seçilmiş birçok Rohingya siyasi lideri Rohingya ve Arakan'daki seçim çevresinde görev yapmıştır⁴⁵.

2010 Seçimlerinde iki Rohingya siyasi partisi-Kalkınma için Milli Demokrasi Partisi ve Milli Demokrasi ve Barış Partisi-seçimlere katılmıştır. Ek olarak, Askeri Dayanışma Birliği ve Gelişim Partisi (ADBGP) ile bazı bağımsız Rohingya adayları seçime katıldıkları görülmektedir. ADBGP adaylarından üçü birlik Parlamentosuna, ikisi ise Arakan Devleti Hükümetine seçilmiştir. Ancak 2015'te Myanmar'ın BPDH Rohingya'ların seçme haklarını kaldırmıştır. 2015'teki Milli Seçimlerde herhangi bir Rohingya adayının seçime katılımına izin verilmemiştir.

Böylelikle son durumda Rohingya'lar siyasi alanda söz sahibi olmalarının aracı olan seçme ve seçilme haklarından kısımen ve zaman zaman tamamen mahrum bırakılmış olmaktadır⁴⁶.

C. İKAMET VE SEYAHAT YASAĞI, HUKUKSUZ TUTUKLAMALAR

1962 darbe sonrası dönemde askeri yönetimce Rohingya'lar sorgusuz tutuklama ve işkencelere maruz bırakılmıştır. Bu tutuklamaların haksız hapis cezalarıyla devam ettiği, hapistekilerin işkencelere tabi tutulduğu ve hatta öldürüldüğü görülmektedir. Darbe sonrası 1978 Kral Dragon operasyonu ile pek çok Müslüman'a göz dağı verilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Müslümanların hukuksuz tutuklama ve hapis cezalarına maruz kaldıkları görülmekte⁴⁷, kişi özgürlüğü hakları kısıtlanmaktadır.

Rohingyaların ne kendi yaşadıkları bölgelerde ikameti, ne de başka şehir veya bölgelere geçişi mümkündür. Myanmar askeri yönetiminin Arakanlı Müslümanlara uyguladığı ihlallerin en önemlilerinden biri de yerinden etme ve müsadere tedbirleridir. Müslümanlar yerlerinden edilerek yerlerine Budistler yerleştirilmektedir⁴⁸. Böylelikle örnek köyler oluşturularak bu köylerin inşasında Müslümanlar zorla çalıştırılmaktadır. Bu köylerin Budistlerin eski yerleşim yerlerine benzemesi için gerekli tüm malzemeler de Müslümanların mallarından sağlanmaktadır. Bu açıdan ikamet ve konut hakkının engellenmesi, mülkiyet hakkının ihlali aracılığı ile ve müsaderelele iç içe katmanlı ihlallere sebep olmaktadır⁴⁹.

Örnek köylerde Müslüman nüfusu azaltmak için Arakan'ın diğer bölgelerinden Myanmar'ın merkezinden ve hatta Bangladeş'ten Budistler, Müslümanların

yaşadığı bölge olan kuzey Arakan'a yerleşmeye teşvik edilmektedir. Davet edilenler akrabalarını ve yakınlarını da beraberlerinde getirmektedir. Bu kişilerin ev, arazi ve tarım gereksinimleri Müslümanların mallarından sağlanmaktadır. Örnek olarak 304 yeni yerleşimci, 25 Mart 1999'da Arakan Rakhine eyaleti olan Sittwe'den Buthidaung'a getirilmiş, yetkililer yeni yerleşimciler gelmeden önce örnek köylerin "Budistlerin eski köylerine benzemesi" için orada yaşayan Müslümanlara köylerin çeşitli yerlerde Buda heykelleri yaptırmak gibi çeşitli değişiklikler yaptırmıştır. Bu işlerde Müslümanlara angarya uygulanmıştır. Daha sonrasında bu bölgelere Budistler yerleştirilmiştir⁵⁰. Burada amaç, Arakanlıları Myanmar içerisinde özerklik talep edemeyecek kadar küçük bir azınlık haline getirmektir. Böylelikle Arakan'daki Müslüman miras yok edilerek bölge Budistleştirilecektir. Budistlerin askeri yönetim tarafından silahlandırılarak Müslümanlara karşı kışkırtılması ve Müslümanları katlettiklerinin de bu noktada not edilmesi gerekir.

İnsan hakları grubu Uluslararası Af Örgütü bu iddiaları teyit etmekte ve köylerin yakılması ve etnik temizlik eylemlerinin 25 Ağustos 2017 süreci sonrası devam ettiğini raporlamaktadır⁵¹. Af Örgütü, Myanmarlı güvenlik güçlerinin Arakan (Rakhine) eyaletinde 'sistematik bir kampanya' ile köyleri yaktıklarına dair bulgular elde ettiğini açıklamıştır. Af Örgütü, uydu görüntülerinin Arakan eyaletinde 80'den fazla yerin son üç haftada yakıldığını gösterdiğini ifade etmektedir. Af Örgütü, görgü tanıklarının açıklamalarına dayanarak, Myanmar ordusu ve destekçi grupların benzin ya da roketatarlarla köyleri yaktıklarını ve Arakanlıları rasgele vurduklarını doğrulamaktadır. 15 Eylül 2017'de Myanmar

Arakan eyaletindeki Myar Zin köyünün Mayıs ve Eylül ayları görüntüsü

Yae Twin Kyun köyü de tamamen tahrip oldu

Nwar Yon Taung köyünün yaklaşık altı aylık süreç içindeki karşılaştırması

hükümet sözcüsü tarafından yapılan açıklamada, bölgede başlatılan “temizlik” operasyonu çerçevesinde hedeflenen 471 köyden 176’sının tamamen temizlendiği, 34’ünün ise kısmen boşaltıldığı ilan edilmiştir⁵².

Ayrıca camilerin kapatılarak yeni camilerin yapımına izin verilmemesi⁵³ ve bölgede yapılan incelemelerde gözlemlendiği üzere Müslümanların seyahat özgürlüklerinin engellenmesi uygulamaları da aynı politikanın ürünüdür. Yeni Vatandaşlık Kanununun çıkarıldığı yıllarda devlet, Müslümanlara karşı ayaklanmalara açık destek vermiştir. Rohingya’lar zorla evlerinden çıkarılmış, zorunlu işçi olarak çalıştırılmıştır. Diğer hak ihlalleri ve esasen etnik temizliğin işlevli bir aracı olarak Myanmar Hükümeti, Rohingya’ların seyahat haklarını engellemiştir.

Arakanlı Müslümanlar kendi topraklarında yasal giriş yapmış bir yabancı statüsünden daha kötü bir statüye getirilmiş bulunmaktadır. Yabancıların dahi bir ülkeye giriş izni aldıktan sonra o ülke sınırları içerisinde seyahat özgürlüğü bulunmakta iken, Arakanlı Müslümanlar adeta mülteciler gibi seyahat özgürlükleri sınırlandırılmakta, hatta tamamen ortadan kaldırılmaktadır.

Rohingya Müslümanlarının Arakan içerisinde seyahat özgürlüğü bulunmamakta, Sittwe dışındaki şehir ve kasabalarda yaşayan Rohingya’ların Arakan’ın başkenti Yangon (Rangoon)’a gitmelerine izin verilmemektedir. Bu seyahat yasağı yolculuk ve acil hastalık durumlarını da kapsamaktadır. Myanmar’ın eski başkenti Yangon’a gitmeleri de hiçbir şekilde mümkün değildir. Müslümanların seyahat kartı bulunmadığından bazen kartları olduğu durumda bile otobüs ve trenlerden indirilmektedirler. Şubat 2001’de Yangon’a gitmekte olan sekiz Müslüman,

kimlik kartları olmasına rağmen yerel polisin izni olmadan Arakan dışında seyahat ettikleri gerekçesi ile tutuklanarak yedi yıl hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Bölgeye yapılan ziyaretlerde Rohingya’lara getirilen seyahat yasaklarının, bölgeye giden Müslüman yetkililer de dahil olmak üzere tüm Müslümanları kapsar şekilde uygulandığı, yabancı seyahat belgelerinde “İslam” yazan ziyaretçilerin havalimanından Sittwe bölgesine girmelerinin mümkün olmadığı gözlemlenmiştir⁵⁴.

D. EVLİLİK

Arakanlı Müslümanların evlenmeleri imkansız hale getirilmiştir. Evlilik izni alabilmek için yerine getirilmesi gereken bir çok prosedür bulunmakla beraber bir kimliğe dahi sahip olmayan Arakanlıların yasal bir evlilik yapabilmesi söz konusu olamamaktadır⁵⁵.

Myanmar yönetimi, Müslüman nüfusu azaltma politikasının bir parçası olarak, Müslümanların evlenmesini ve dolayısıyla aile kurmasını bu şekilde engellemiş olmaktadır. Evlilik izni için hem kadın hem de erkek tarafından ayrı ayrı ödemesi beklenen miktarı 50.000-300.000 kyat aralığında değişen yüksek vergiler getirilmiştir. Evlilik izni için iki ila üç yıl beklenmesi gerekmektedir⁵⁶. Vergilerin ödenmemesi durumunda izin alınamıyor olduğundan Arakanlılar için bir defacto evlenme yasağı ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca Bangladeş Hükümeti 2014 yılında Bangladeş’te yaşayan Rohingya’ların vatandaşlık alabilmelerini engellemek amacıyla Bangladeşliler ve Rohingya’lar arasında evlenmeleri yasaklayan bir yasa çıkarmıştır. Bangladeş mahkemeleri somut olarak da, Rohingya Müslümanlarının ülkede evlenmesini yasaklayan bu yasağı onaylayarak uygulamıştır⁵⁷.

E. SOYKIRIM: KATLIAMLAR VE İŞKENCELER

Arakan bölgesinde Myanmar hakimiyeti ile beraber Rohingya Müslümanlarına karşı katliam ve işkenceler dönemi başlamıştır. Arakanlı Müslümanlara yönelik 1938'de gerçekleştirilmiş olan katliamda binlerce Müslümanın öldürülmesi, 500.000'den fazlasının tehcir edilmesi sadece bir başlangıç olmuştur. 1942'de 150.000 Müslüman katledilmiş, 1947 saldırılarında, 1954 Muson Operasyonu'nda ve 1978 Kral Dragon Operasyonu'nda on binlerce Müslüman katledilmiştir. Bu katliamlar halen devam etmektedir. Hukuksuz, keyfi tutuklanan Arakanlılar hapiste işkencelere maruz bırakılmakta ve öldürülmektedir⁵⁸.

2014 yılında Myanmar'da yapılması planlanan seçimler için 2014 yılı sonlarına doğru seçmen listelerinin belirlenecek olması, Müslümanlara yönelik son saldırıların altında yatan sebeplerin başındadır. Seçimlerden önce Rohingyaların nüfusu azaltılarak yönetimde sadece Budist Rakhinelerin etkili olması amaçlanmaktadır. Bölgedeki dini etnik ayrımcılık

şemsiyesinde ortaya çıkan diğer hak ihlalleri ile değerlendirildiğinde, bu ihlaller esasen Arakanlıların Müslüman din ve kültürünü, buna mensup Müslümanlarla beraber temizlenmesi amacını doğrular niteliktedir.

Bu ihlallerin işleniş biçimi de esasen Arakan'da bir soykırım suçu işlendiğine ilişkin birer veri niteliğindedir. Rohingyalar bu zulümlerin sonucunda son çare olarak sığınma haklarını kullanmak istemekte ancak Bangladeş sınırına doğru hareket ederken, etnik temizlik planının parçası olarak, Budist Rakhineler ve güvenlik güçlerince saldırılara uğramaktadırlar. Bu saldırıların Rohingyaların sığınma hakkı kullanımlarını ve esasen yaşamlarını devam ettirmeye yönelik her türlü girişimlerini engellemeyi amaçladığı şüphesizdir. Ayrıca Bangladeş'e sığınmaları sonrasında Nagamin Timi Müslümanların boşalmış köylerinden adım adım çekilmiştir. Ardından bu bölgelere Rohingyalıların evlerini ateşe vermek ve yağmalamak suretiyle Rakhineler yerleşmiştir. Arakan'ın Budistleştirilmesi faaliyetlerinin güzel bir örneğini de Arakan'ın neredeyse her köşesine kurulan

Budist tapınakları oluşturabilir. Böylelikle bölgede etnik temizlik yapılmış, sonrasında adım adım kültürel ve dini bir dönüşüm sağlanmış olacaktır⁵⁹.

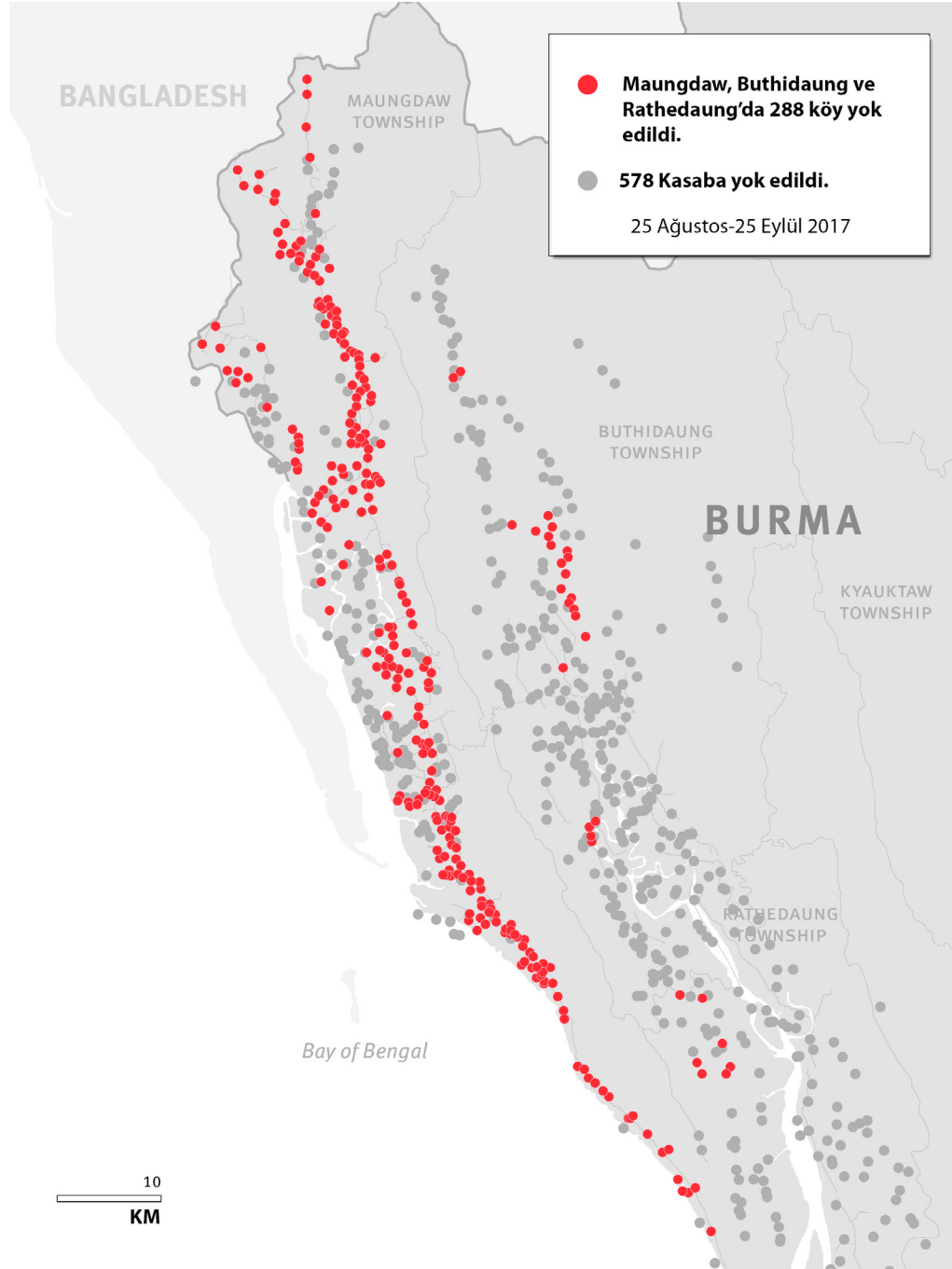
Myanmar, 1949 BM Soykırım Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme'ye⁶⁰ (Soykırım Sözleşmesi) ilk kabul itibarıyla imzacı ve 1956'da taraf olmasına rağmen Arakan'da yürüttüğü politika itibarıyla bu Sözleşme kapsamındaki tüm yükümlülüklerini tamamen ve en tipik şekliyle ihlal etmektedir. Soykırım Sözleşmesi anlamında soykırım, milli, etnik veya dini bir grubun kısmen veya tümüyle yok etmek kastıyla öldürülmesini, bu gruba ciddi bedensel veya psikolojik zarar verilmesini, grubun hayat şartlarını kasıtlı olarak etkileyerek maddi varlığının kısmen veya tamamen yok olmasına yol açmayı, grup içinde doğumları önlemek amacıyla önlemler dayatılmasını ve grubun çocuklarını bir başka gruba zorla nakletmeyi içermektedir (Madde 2).

Soykırım Sözleşmesi anlamında soykırım, bu fiillerden yalnızca biri işlendiğinde, sonuç doğmuş olsun olmasın yalnızca bir grubu yok etme kastının gerçekleşmesi ile doğmuş olmaktadır. Ancak Arakan'da etnik ve dini bir grup teşkil eden Rohingyaların dini-etnik kimlikleri nedeniyle tamamen yok edilmesine çabalanmakta ve ne yazık ki bu kısmen de olsa gerçekleştirilmiş olmaktadır. Bu fiillerin Myanmar yönetimince tamamının işlendiği görülmektedir. Sözleşmenin 5. maddesi gereği Myanmar yönetimi soykırım suçunun önlenmesi ve cezalandırılması için gerekli hukuki düzenlemeleri yapmayı taahhüt etmiş bulunmasına rağmen, bu fiilleri bizzat kendisi işlemektedir.

Kamplardaki fiziksel koşullar dolayısıyla, çok ciddi sayıda cinsel saldırı vakalarının yaşandığı raporlanmıştır. Sınır

Tanımayan Doktorlar tarafından açıklandığı üzere, 25 Ağustos 2017 saldırıları sonrasında gelen kadınların ağır cinsel saldırı fiillerine uğramış oldukları tespit edilmiştir. Bu bilgilere göre bazı kızlar günlerce alıkonmuş ve sık sık saldırıya uğramıştır. Pek çok kadının tek istediği bedenlerinin sağlam olduğu ve hamile olup olmadıkları olmaktadır⁶¹. Sınır Tanımayan Doktorlarla yapılan görüşmelerde, kurum yetkililerince 30.000 kadar tecavüz vakasının bulunduğu ifade edilmektedir. Buna göre geceleri Bangladeş'in içinden gelen şahıslarca kamplara girilerek, yalnız kadınlara karşı cinsel saldırı fiilleri işlenebilmektedir. Kampların içerisinde de kampın içinden kişiler, diğer kamp sakinlerince gerçekleştirilen cinsel saldırı fiillerine maruz kalabiliyorlar. Çoğu mağdur bu fiilleri yansıtmamaktadır. Ama kamplarda ciddi sayıda hamile vakası bulunmaktadır. Doktorlar ifade etmektedir ki, kadın kocası ile beraber doğum veya kontrole gelmekte, doktora ailesinden gizli bir şekilde bu durumu ifade etmektedir. Çocuk kaçırma vakalarının kamp içinden Tayland ve Bangladeş'e kaçırılan çocukların fuhşa zorlama fiillerinin mağduru olmasından şüphelenilmektedir.

Soykırım Sözleşmesi belirli bir gruba "ciddi bedensel veya psikolojik zarar verilmesinin" de soykırım fiili teşkil edeceği öngörülmektedir. Bu çerçevede sistematik ve belirli bir gruba yönelik olarak ve bu gruba mensubiyeti dolayısıyla gerçekleştirilen cinsel saldırı eylemlerinin de soykırım teşkil edebileceği kabul edilmektedir⁶². Cinsel saldırı suçu "insanlığa karşı suç" kategorisi içerisinde değerlendirilen suçlardır. Sürekli bir uluslararası ceza yargılaması amaçlı kurulmuş olan Uluslararası Ceza Divanını kuran 17 Temmuz 1998 tarihli Roma Statüsü uluslararası ceza hukukuna ilişkin genel uygulanacak kuralları içermektedir⁶³.

Statü'nün 7. maddesine göre, "geniş çapta ve sistematik olarak işlenen", (f) bendinde öngörülen "ırza geçme, cinsel köleleştirme, fuhşa zorlama, hamileliğe zorlama, zorla kısırlaştırma veya benzer ağırlıkta diğer cinsel şiddet" insanlığa karşı suç eylemlerindendir.

Uluslararası Ceza Hukuku çerçevesinde değerlendirildiğinde ciddi suç bilançosu içeren bu tablonun, dünya kamuoyu gündemine getirilerek, BM nezdinde ve uluslararası alanda bu suçların önlenmesi ve sonlandırılması yönünde girişimlerde bulunulması gerekmektedir.

F. SIĞINMA VE YAŞAM MÜCADELESİ

1. KAMPLAR⁶⁴

Arakanlılar Nerede Yaşıyor?

Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) İnsan Hakları Meclisi'nin Nisan 2015'te paylaştığı bildiride, ülkelerinde uzun yıllardır maruz kaldıkları zulme ve baskıya daha fazla dayanamayan Rohingyaların, Vietnam'daki Amerikan işgalinden bu yana, deniz yoluyla en çok sığınma talep eden halk olduğu açıklanmıştır. Yurtlarından edilen 140.000'den fazla Müslüman Rohingya 40'tan fazla toplam kampında 2012 yılından beri yaşam mücadelesi vermektedir⁶⁵.

BM verilerine göre, baskıdan ve aşırı yoksulluktan kaçan 88.000 Rohingya Ocak 2014 ile Mayıs 2015 arasında canlarını kurtaracakları bir limana ulaşma umuduyla Bengal Körfezi'nden denize açılmıştır. Vatanlarında kalanlar çeşitli işkencelere maruz bırakılırken, denize açılanlar ya karaya ayak bastıkları yerlerde mülteci olarak kabul edilmişler ya da kendilerine karaya ayak basma şansı bile tanınmadan botlarıyla

suyun derinliklerine gömülmüşlerdir. Dahası Avusturalya açıkça kıyılarında Rohingya görmeyi istemediğini belirtirken, Tayland'a ulaşan Rohingyaların çoğu insan kaçakçılarının kurbanı olmuştur⁶⁶.

İşkencelerden kaçan Arakanlılar komşu ülkeleri olan Bangladeş, Malezya, Tayland ve Endonezya'ya sığınarak buralardaki kamplarda yaşam mücadelesi vermektedir. Arakanlı mülteciler çoğunlukla Bangladeş'e sığınmaktadır. 1977-1978 yıllarında Nagamin-King Dragon operasyonları ile beraber 250.000 Rohingya Bangladeş'e sığınmıştır. Ardından 1991-1992 operasyonları sonrası 250.000 Rohingya Bangladeş'e kaçmıştır. 9 Ekim 2016 olayları ile 69.000 Rohingya daha Bangladeş'e sığınmıştır⁶⁷. BM Mülteci Yüksek Komiserliği'nin verilerine göre 25 Ağustos 2017 olayları sonrası 647.000 Rohingya⁶⁸, IOM-NPM verilerine göre ise 671.000 Rohingya Bangladeş'e sığınmıştır⁶⁹. Cox's Bazar Bölgesinde 26 Nisan 2018 tarihli son verilere göre ise bu sayının 905.418'e çıktığı raporlanmıştır⁷⁰.

a. Arakan

i. Sittwe ve Sığınma Sorunu

Sittwe⁷¹, Rakhine Eyaletinin en büyük şehri ve idari başkentidir. Rakhine eyaletinde üç ana mevsim vardır: Islak mevsim, serin kuru kış mevsimi ve sıcak kuru yaz mevsimi. Rakhine Eyaleti yıllık yağış miktarının neredeyse tamamını Mayıs ortası ve Ekim ayları arasında alır ve sel baskınları sıklıkla yaşanır. Eyalet, siklonlara oldukça duyarlıdır ve 2010 yılında Giri Siklon'undan ciddi şekilde etkilenmiştir. 2015 yılında Komen Siklon'u ve 2017'de Mora Siklon'undan etkilenmiştir. Ayrıca deprem riski ve tsunami riski de bulunmaktadır. Eyalet altyapısı zayıf olduğu ve az gelişmiş bir yapıda bulunduğundan, bu tehlikelere karşı artan

şekilde savunmasızdır.

Haziran ve Ekim 2012’de, Arakan’daki etnik ve dini gruplar arasında başlıca iki grup olan Budist Rakhine ve Müslümanlar arasında çatışma dalgası meydana gelmiştir. Sittwe merkezli olan ilk şiddet dalgası sonrasında yaklaşık olarak 78 kişi ölmüş, 4.800 üzerinde kamu binası ve özel bina tahrip edilmiş ve tahmini 64.000 Müslüman, 5.000 Rakhine yerinden edilmiştir. Çatışmaların ikinci dalgasında 89 kişi öldü, 5.300 kamu binası ve özel bina yok edildi ve özellikle Pauktaw kasabasından olmak üzere 36.000 kişi daha yerlerinden edildi. 2016’nın sonlarına doğru, isyancı saldırılar ve buna müteakip askeri müdahale, Kuzey Arakan Eyaleti’ndeki tahmini 90.000 kişinin yerinden edilmesine neden oldu⁷².

2017 başlarında, toplumlararası şiddetin ilk dalgasından dört buçuk yıl sonra, 2012 krizinde yerinden edilen yaklaşık 121.000 kişi, bu tarih itibairyle 36 kamp- ta veya kamp benzeri ortamlardakalmıştır. Bu insanların çoğunluğu Sittwe (16 kamp), Pauktaw (4 kamp), Rathedaung (3 kamp) ve Myebon (2 kamp) ilçelerinde kamplarda yaşamaktaydı. Sittwe kırsal bölgesindeki kamplar ve köyler arasındaki hareket kısıtlanmamakla birlikte, Sittwe şehir merkezi dahil olmak üzere Sittwe kırsal alanı dışındaki Müslümanlar için ciddi hareket kısıtlamaları sürmektedir. 2015 yılında, Rakhine Eyaletindeki yaklaşık 25.000 göçmen kişinin geri dönmesi, yerini değiştirmesi veya yerel olarak bütünleşmesi için yardım edilmiştir. Sittwe Kasabasında, 2012 çatışmasıyla yerlerinden edilmiş olan Rakhine halkını barındıran dört kamptaki kişilerin yerleşimleri sağlanmış ya da yerel olarak entegre edilmiş ve konut sağlanmıştır⁷³. Ancak Müslümanlar halen zulüm ile karşı karşıya şekilde sığınma ve yaşam mücadelesi vermektedir.

Sittwe Kasabası’nda Rakhinelere ait dört yerleşim ve entegrasyon mekanı bulunmaktadır: Mangan, Set Yone Su, Set Roe Kya 1 ve Set Roe Kya 2. Sittwe Kasabasındaki tüm Müslüman kampları ise şöyledir: Basara, Baw Du Pha 1, Baw Du Pha 2, Dar Paing, Kaung Dok Kar 1, Kaung Dok Kar 2, Maw Thi Nyar, Ohn Taw Chay, Ohn Taw Gyi Kuzey, Ohn Taw Gyi Güney, Phwe Yar Gone, Tha Mar Gyi, Thae Chaung ve Thet Kae Pyin. Sittwe kırsal kamplarında 17.618 hane halkının yaşadığı güncel sayımlarda tespit edilmiştir. Aralık 2016-Ocak 2017 verileri esas alınmıştır Ocak 2017 itibariyle toplam 17.618 aile konutunda ve 97.484 kişinin 14 adet kampta yaşadığı tespit edilmiştir⁷⁴.

Kamp koşullarına bakıldığında eğitim, sağlık, konut, beslenme gibi bir çok hak bakımından temel imkânların sağlanmadığı görülmektedir. BMMYK kuruluşlarının kamplarda yaptığı araştırmalarda Müslüman kadınların 1/3’ünden azının, Müslüman erkeklerin ise ancak yarısının okuryazar olabildiği tespit edilmiştir. Genç Müslümanların Rakhine veya Myanmar dillerini konuşabilmeleri daha az olasıdır. Genel olarak, Müslümanların bu dil becerilerini öğrenmek ya da uygulamak için çok fazla imkânı bulunmamaktadır. Rakhine dili, kamplarda Myanmar dilinden daha çok konuşulmaktadır. Müslüman kamplarda Rakhine dili bilmek ile daha istikrarlı iş fırsatları bulabilmek arasında güçlü bir ilişkinin bulunduğu gerçeği göz önüne alındığında, eğitimsizlik çalışma ve yaşamını sürdürebilmenin de önünde en büyük engel olarak kamplarda karşımıza çıkmaktadır⁷⁵. Çocukların bu şekilde eğitimsiz bırakılmaları, herhangi bir iş ve iştigalle ilgilenememeleri, hem yokluk hem de mağduriyete hapsedilmelerine sebep olmaktadır. Böylelikle kamplar

açık hava hapishanesi izlenimi vermektedir. Rohingyaların bölgede dini anlamda bir eğitim almaları neredeyse mümkün değildir.

Ramazan veya Kurban Bayramı dönemlerinde yer olmadığından mescitlerde toplanılmakta, kurban kesilmektedir. Bu yüzden bölgede yaşayanlara, mescidin yerini sorduğunuzda mezbahe olarak tarif etmektedirler. Halkın bu konuda genel olarak bilgisizliğine şahit olunabilir. Halkın ve özellikle çocukların eğitimsizliği ve amaçsız yaşamaya mahkum oluşu, asimile olmaları, dışlanmaları, ayrımcılığa maruz kalmaları ve kendilerini ifade edememeleri onları bir çok felakete sürükleyebilecektir. Şimdi tamamen barışçıl ve mazlum olan bu grupların ileride terör örgütlerine üye olmaları, kolaylıkla provoke olmaları potansiyeli olabilecektir. Çünkü Rohingyaların provoke olmaya çok müsait şekilde boşlukta oldukları görülmektedir.

Müslüman konutların yüzde 2’sinden azı kendi radyolarına sahip olabilmekte ve yüzde 1’inden azı televizyon bulundurabilmektedir. Böylelikle afet erken uyarı sistemleri oldukça zayıf olmaktadır⁷⁶. Sıkça iç çatışmalar yaşanan Myanmar’da böyle bir mahrumiyetin haberleşme hakkının ciddi ihlali teşkil ettiği açıktır.

Sittwe’de yer alan kamplarda, barınma koşulları ise konut olarak adlandırmaktan oldukça uzaktır. Kamplara girdiğinizde hasırdan, sazlardan yapılmış evlere rastlanır. 8 ailenin beraber kaldığı ev sistemi içerisinde, mahremiyetin bulunmadığı gözlemlenmektedir. Evler bir oda, dış kısmında bir metrekarelik bir mutfak görülmektedir. Mutfakta kömür ve odunla yemeklerin pişebileceği ocak bulunmaktadır. İç kısımda ise sadece hasırdan kaplama 3 metrekarelik kısımlar bulunmakta, yatakları duvarlara

asılı durmaktadır. Yataklar iki çubuğun ortasından çarşaf gerilmiş, üzerinde bambudan bir bez serilmiş şekilde yapılmaktadır. Yataklar salıncak şeklinde ranza benzeri bir sistemle kurulmuştur. Katladığınızda oda boşalmaktadır. Bir evde bu şekilde 8 aile yaşamaktadır. Bu evler sıklıkla rastlanan sel olaylarına dayanıksız ve yangınlarda yok olmaya elverişli yapıdadır.

Bu evlerin bu şekilde geçici nitelikte yapılmasının bilinçli olduğu görülmektedir. Myanmar Hükümeti bilinçli olarak Rohingya’ların kalıcı yapılanmasına izin vermemiştir. Toprak veya kerpiçten evlerin de yapılması mümkün olmasına rağmen Hükümet izin vermemektedir. Ancak aşağıda değinileceği üzere sivil toplum kuruluşları teşviki ile 2012 olayları sonrası bazı kalıcı barınakların yapılması gündeme gelmiştir.

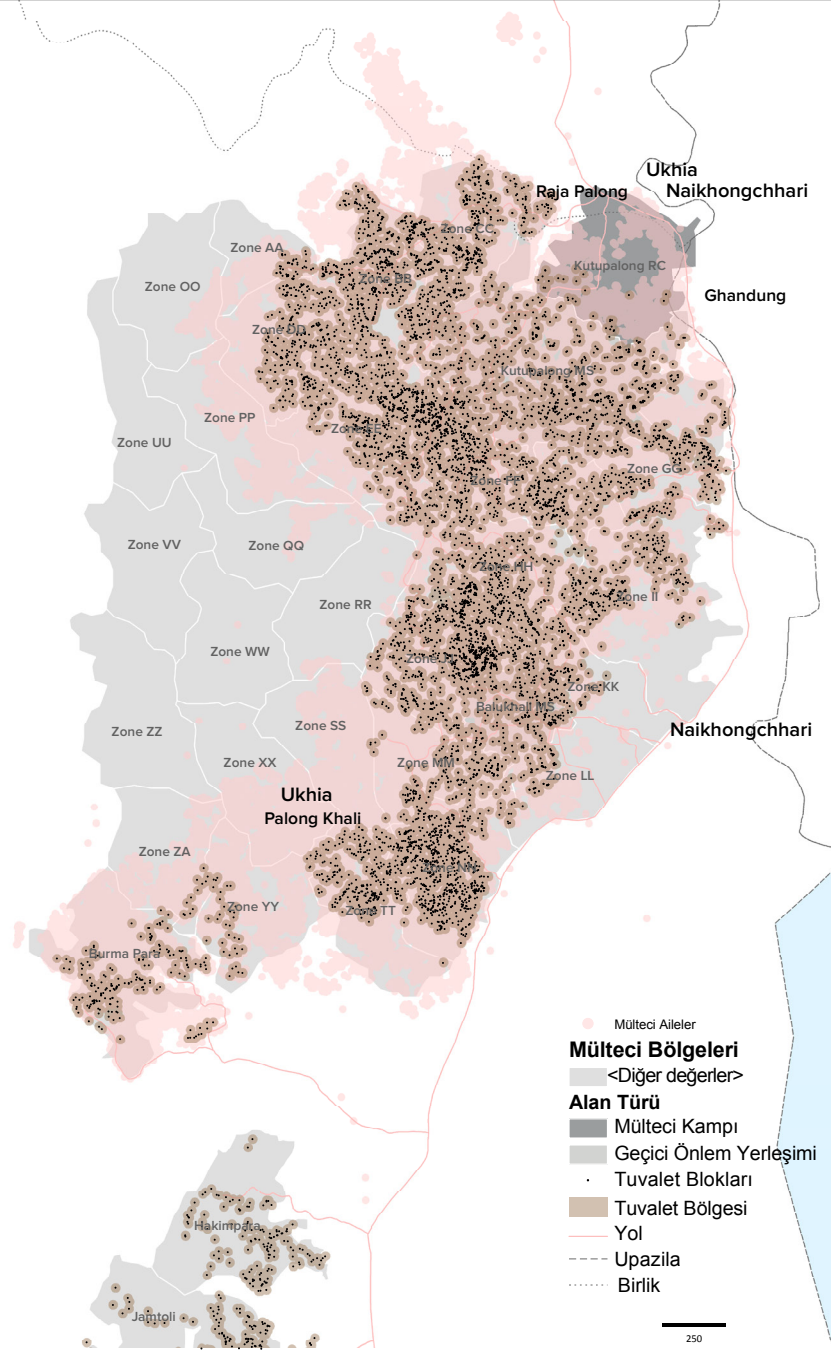
b. Bangladeş

Bangladeş, Arakan ile 175 km’lik geniş ormanlık alan ve derin nehrin oluşturduğu bir sınırı paylaşmaktadır. İmkân bulup nehre doğru kaçabilen tüm Arakanlılar bu nehirde küçük botlarla Bangladeş tarafına kaçabilmektedir. Geçiş esnasında botlara çok fazla sayıda insan binmesinden dolayı botlar ya batmakta ya akıntıya kapılarak çoğu insan kaybolmakta ya da boğularak ölmektedir.

25 Ağustos 2017 olayları sonrası sürece kadar, Bangladeş Müslüman çoğunluğa sahip olmasına rağmen, Bangladeş Hükümetinin de Hindistan etkisi ile Myanmar’ın katliamlarına ses çıkarmadığı süreçler yaşanmıştır. Bu dönemlerde bundan dolayı, zaman zaman Arakan ile olan sınırını kapattığı ve sığınmacı geçişlerinde yakaladığı kişileri direk Myanmar hükümetine teslim ederek aslında onların da bir nevi ölüme gönderilmelerine sebep

Kutupalong Mülteci Kampı ve Bölgeleri

4 Kasım 2017

Kaynaklar: UNHCR, RRRC, REACH, ISCG

Gösterilen sınırlar ve isimler ve bu haritada kullanılan işaretler salt bilgilendirme amaçlı olup herhangi bir yasal tavsiye niteliği taşımamaktadır.

olduğu dönem dönem görülmektedir. Bangladeş sınırları içinde BM ile ve gözetimi ile Arakanlılar için mülteci kamp-ları bulunmasına rağmen, bu dönem-lerde Bangladeş hükümeti, kamuoyuna yansıyan bu katliamlara rağmen resmi olarak bu geçişlere izin vermemekteydi. Bu sebeple göç hareketleri esnasında çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu on binlerce Arakanlı sığınmacının, Bangladeş sınırındaki nehir kıyıları ve ormanlık alanlarda saklanmak ve hayatta kalmaya çalıştığı süreçlerin yaşandığı da tespit edilmiştir⁷⁷.

25 Ağustos 2017 tarihi ve sonrası sü-reç öncesindeki dönemlerde Bangladeş Hükümeti Arakanlıların yaşadığı katliam ve hukuksuzluklara pek fazla ses çıkar-mamış, BM ile yapılan antlaşmalar ile mülteci kampları açmasına izin verseler de bu kamplardaki güvenlik, yardım ve sosyal hayat konularında hiçbir destek ve iyileştirmelerde bulunmamıştır. BM kuruluşlarından yapılan açıklamalar ile 30.000 kadar mülteci Myanmar'a Bangladeş tarafından geri gönderildi-ği söylenmektedir. Bunlar resmi kayıt ve açıklamalar ile medyaya yansıyan rakamlardır ancak gerçekte sayının açıklandıklarının iki katından daha fazla olduğu tahmin edilmektedir. Yine de, Arakanlı mültecilerin yarısından fazla-sının Bangladeş'te hayat mücadelesi verdikleri bilinmektedir.

25 Ağustos 2017 sonrasında Bangladeş sınırını geçerek Cox's Bazar bölgesine geçen Rohingya mültecisi sayısı 623.000 olarak sayılmaktadır. 26 Nisan 2018 itibarıyla elde edilen güncel verilere göre ise sonuç olarak Cox's Bazar bölgesinde toplam 905.418 Rohingya'nın yaşadığı tespit edilmiştir⁷⁸. 20 Şubat 2018 tarihli IOM-NPM sayımı sonrası verilere göre Cox's Bazar bölgesinde 207.011 konut içerisinde 883.868 Rohingya mültecisi

yaşamaktadır⁷⁹. Bu kampların belli başlı olanlarının nüfus ve dağılım açısından incelenmesi yararlı olacaktır. Kamp nü-fuslarının değişimine bakıldığında, se-neler içerisinde grafiklerin artan veya azalan ya da sabit bir seyir izlemediği görülmektedir. Bu ise mültecilerin kalıcı bir yerleşim ve daha da endişe verici bir gerçek olan kalıcı bir sığınma hakkında mahrumiyetlerinden kaynaklanmakta-dır. 25 Ağustos 2017 tarihi sonrası du-yarsızlıktan ve Rohingyaların seslerini duyuramamasından kaynaklanan bu istikrarsız ve dağınık durum değişmeye başlamıştır. Sivil toplum kuruluşları ile Türk hükümetinin bizzat girişimleri başta olmak üzere uluslararası toplumun tep-kisi üzerine mültecilerin yaşam koşulla-rının istikrarlı şekilde iyileştirilmesi ve Arakan'da Rohingyaların yaşadığı zulmün sonlandırılmaya çalışıldığı görülmekte-dir. Ancak kriz halen Rohingyalar lehine olumlu bir değerlendirme yapacak şe-kilde çözülememektedir.

i. Kutupalong Kampı (Kutupalong Refugee Camp/RC)

1991-92 yılında açılışı yapılan kamp böl-gede kurulan BM kayıtlı ilk resmi mülteci kampıdır. Myanmar sınırına sadece 3 km mesafede olan kamp Chittagong'da Cox's Bazar'da bulunmaktadır. Kamp ismini Kutupalong köyünden alır ve Kutupalong, Bengal dilinde "Kürsüde Oturan Hoca" an-lamına gelmektedir. Kampta 25 Ağustos olayları öncesi 13.901 mülteci bulun-makta iken⁸⁰ 20 Şubat 2018 IOM-NPM sayımları itibarıyla toplamda 16.054 kişi, 3.380 konut içerisinde yaşamak-tadır⁸¹. 26 Nisan 2018 itibarıyla ise bu sayı 14.129 Rohingya'ya ulaşmaktadır⁸².

Mültecilerin çoğunluğunu kadın ve çocuk-lar oluşturmaktadır. Kampın ihtiyaçları BM ve IOM tarafından karşılanmakta-dır. Beslenme ve diğer insani krizlerin

önlenmesi BM kuruluşlarının yaptığı çalışmalar ile sağlanmaya çalışılmaktadır. Eğitim, Sağlık ve temel gıdalar konusunda yetersizdir. Kampta 5.sınıfa kadar eğitim verilmektedir. 25 Ağustos 2017 öncesinde BM ve Bangladeş hükümeti arasındaki sorunlar yüzünden yeni mülteci kabul etmeye mesafeli bakılmaktaydı. Bu sebeple bu kampın etrafında gayri-resmi olarak öncelikle Balukhali Geçici Yerleşim bölgesi oluşturulmuş daha sonra Kutupalong Genişleme Sahası olan İkinci Kutupalong Kampı/ Kutupalong Extansion Site oluşmuştur.

Kutupalong kampında temel koşulların yetersizliği yanında, cinsel saldırı vakalarının yaygınlığı tespit edilmiştir. Sınır Tanımayan Doktorlar tarafından Kutupalong'daki cinsel sağlık ve üreme sağlığı biriminde 25 Ağustos - 3 Aralık tarihleri arasında, cinsel şiddet mağduru 113 kişiye tedavi sağlandığı açıklanmıştır.(Aralık ayı sonuna kadar 125 kişi). Araştırmalara göre bu kişilerin yüzde 33'ü 18 yaşın altında, biri ise 10 yaşından küçük bir çocuktur⁸³.

ii. Nayapara (Moosini) Kampı

BM denetiminde kayıtlı olan bu kamp, 1991-92 yılında açılmıştır ve bölgede kurulan ikinci Arakanlı mülteci kampıdır. 25 Ağustos 2017 öncesi kampta 19.230 kişinin yaşadığı tespit edilirken, 25 Şubat 2018 itibarıyla bu sayı 24.790'a ulaşmıştır⁸⁴. Nayapara Genişleme Sahasında ise 20 Şubat 2018 sayımı itibarıyla 6.570 konut ve 29.358 Rohingya mültecisi bulunmaktadır⁸⁵. Myanmar sınırını çizen Naf Nehri kıyısında bulunan kamp, Teknaf'ın 15 km kuzeyinde, Cox's Bazar'ın 95 km güneyinde konumlanır. Kampa ismi verilen Nayapara, Bengal dilinde Yeni Pazar, Moosuni ise bölgede sık sık yağın ve her seferinde binlerce insanın ölümüne yol açan muson yağmurları

anlamına gelmektedir.

Birçok kampta olduğu gibi bu kampta da mültecilerin hareket alanı kısıtlı olduğundan, insanlar sağlık açısından oldukça kötü şartlar altında hayat mücadelesi vermekte ve tedavi için gerekli sağlık malzemesine ulaşamamaktadır⁸⁶. Ayrıca kamplarda birçok mülteci istismara uğramakta, özellikle kadınlar cinsel istismar mağdurları olarak hayatlarını sürdürmektedir⁸⁷.

BMMYK ve partner kuruluş yetkilileri tarafından 25 Ağustos 2017 olayları sonrası Nayapara ve Kutupalong kamplarında Eylül 2018'de yapılan gözlem ve incelemelerde barınak kapasitesinin tükendiğini tespit etmişlerdir. Yetkililere göre mültecilerin seyahat özgürlüğü, eğitim hakkı, çalışma ve diğer sosyal, medeni ve siyasi haklar dahil olmak üzere temel haklarını kullanmalarına izin verilmemektedir. Ayrıca refakatsiz çocuklar, kadınlar, yaşlılar ve engelliler gibi en savunmasız mültecileri barınak, yiyecek, su ve sağlık hizmetlerine ihtiyaçları devam etmektedir. BMMYK tarafından temel hizmetlere erişim ve korunmalarını sağlamak için kamplara varışta tüm mültecilerin kayıt altına alınmaları gerektiğini ifade edilmektedir⁸⁸.

iii. Leda Kampı

Başlangıçta kayıtsız ve kaçak yollarla kurulan bir mülteci kampı olan bu kamp 1995 yılında yapılan göç esnasında kurulmuştur ve bölgede kurulan üçüncü Arakan mülteci kampıdır. Leda MS kampı 25 Ağustos 2017 öncesinde 14.240 mülteciyi barındırmakta iken⁸⁹, 20 Şubat 2018 sayımı sonrası verilere göre 2.194 konut içerisinde 9.763 Rohingya yaşamaktadır^{90,91}. Ayrıca Leda A kampında, 3.056 konut ve 12.609 mülteci, Leda B kampında 678 konut ve

2.871 mülteci, Leda C'de 1.716 konut ve 6.982 mülteci, son olarak Leda D'de ise 2.164 konut içerisinde 12.609 mülteci yaşamaktadır⁹². Nayapara kampı gibi bu kamp da Myanmar sınırını çizen Naf Nehri kıyısında olup Teknaf'a sadece 5 km mesafededir. Kamp ismini Leda köyünden alır. Leda ise köyün kurucusu ve ilk muhtarı olan bir kadının ismidir⁹³.

iv. Kutupalong Genişleme Sahası

Kutupalong çevresi genişleme sahasında kurulan bir mülteci kampı olan kamp 1996 yılında gerçekleşen göç esnasında kurulmuştur ve bölgede kurulan dördüncü Arakan mülteci kampıdır. İlk resmî kamp olan Khutupalong Mülteci Kampı dolduğu gerekçesiyle BM tarafından kampa alınmayan ve çaresiz kalıp geri dönmek istemeyen Arakanlı mülteciler, resmi kampın çevresindeki ormanlık alana Kutupalong Genişleme Sahası kurulmuştur.

Güncel verilere göre bu bölgede 25 Ağustos 2017 öncesi 99.705 mülteci yaşarken, 25 Şubat 2018 IOM-NPM sayımları sonrası bu sayının 588.804'e ulaştığı raporlanmıştır⁹⁴. 26 Nisan 2018 itibarıyla elde edilen güncel verilere göre ise 608.715 Rohingya mültecinin bölgede yaşadığı tespit edilmiştir⁹⁵.

Bölgede yapılan gözlemlere göre mültecilerin yaşam alanları hasırlar, plastik poşetler ve geniş ağaç yapraklarını kullanarak yaptıkları barınak veya çadırlardan oluşmaktadır. Mülteci sayısının yoğunluğundan dolayı insanlar ormanın derinliklerine doğru dağılmış durumda olup tamamen bakımsız olan bu kampta sefalet içinde hayatlarını sürdürme mücadelesindedirler. Güvenlik ve eğitim gibi ihtiyaçlar bir yana, kampta temiz suya ulaşmak bile imkan dâhilinde

değildir. Zaman zaman su artıkları ile su ihtiyaçlarının karşılanmak zorunda kaldığı kamptakilerce dile getirilmektedir⁹⁶. İlk dönemlerde kaçak oldukları için kamptaki ailelere dışarıdan yapılan tüm insanî yardımlar da gizli olarak ve cezaî işlemler, hatta yakalanma halinde hapis cezası göze alınarak yapılmaktadır⁹⁷.

Bahsedilen kamplar haricinde, Arakanlı mültecilerden ciddi bir kesim halkın arasında karışmış bir şekilde Bangladeş'teki gecekondu semtleri ve köylerde yaşamaktadır. Hatta bazı köyler tümüyle Arakanlı mülteciler tarafından sıfırdan kurulmuştur. Kaçak yollarla kuruldukları için çoğu isimsiz olan bu köylerin yüzlerce olduğu tahmin edilmektedir. Hatacari, Dûhezarî, Chnuati, Blizerfarar, Purbo Brindabonki, Goni Şikterpara, İnani, Panuatek, Suankali, Şebrafo Furanbara, Barbuna, Şefuridib, Bangla Bajar, Noakali, Şehibir Herd Yuniyen ve Saharcagabundu köyleri bunlardan bazılarıdır. Köy kampı koşullarını temsilen aktarabilmek için Batta Jaguna kampından bahsedeceğiz⁹⁸.

v. Batta Jaguna Kampı

Cox's Bazar'da bulunan bu köy kampı, bir Bengal köyünün dışında ormanlık alan içerisinde konumlanmaktadır. Kampın çoğunluğunu 2016 olaylarında gelmiş kadın ve çocuklar oluşturmaktadır. 100 kişiden fazla insanın barındığı kampta mültecilerin altyapı, temiz su ve konaklama gibi imkânları bulunmamaktadırlar. İnsanlar geniş ağaç yaprakları ve dalları ile oluşturdukları baraka ve çadırlarda yaşamaktadırlar. Yeni gelenler için yeteri kadar baraka ve çadır bulunmadığında 2-3 aile birleşerek ya beraber yaşamaktadırlar ya da ormanın derinliklerinde dışarıda yaşamaktadırlar. Bangladeş halkı ve hükümetinin tutumlarından dolayı kamptaki mültecilerin güvenlikleri de bulunmamaktadır.

Bangladeş Kamplarında Mülteci Nüfusu Dağılımı

Kamplar	25 Ağustos 2017 öncesi nüfus	25 Ağustos 2017 sonrası sayımları
Kutupalong Mülteci Kampı	13.901	14.129
Kutupalong Genişleme Sahası	99.705	608.715
Nayapara Mülteci Kampı	19.230	24.790
Nayapara Genişleme Sahası	-	29.358
Leda MS	14.240	9.763
Leda A	-	12.609
Leda B	-	2871
Leda C	-	6982
Leda D	-	12.609
Balukhali Genişleme Sahası	-	588.804
Hakimpara	140	33.390
Unchiprang	-	21.314
Charmarkul	-	11.690
Bagghona	50	21.938
Jamtoli	72	48.691
Diğer Bölgeler	25 Ağustos 2017 öncesi nüfus	25 Ağustos 2017 sonrası sayımları
Sadar	12.485	6164
Ramu	1.600	1.623
Teknaf	42.870	99.113
Ukhia	8.125	3.323

vi. Balukhali Kampı

Balukhali kampı/Balukhali Genişleme Sahası Myanmar-Bangladeş sınırına yaklaşık 3 km uzaklıkta yer almaktadır. Arakan'daki katliamdan kaçan ve resmi verilere göre Kutupalong-Balukhali Genişleme Sahası 588.804 mülteci barındırmaktadır⁹⁹. Zor şartlarda yaşam mücadelesi veren sığınmacılardan bir kısmı son olaylar sonrasında ordu birliklerinin yanında Budist asıllı Myanmarlı milliyetçilerin 25 Ağustos'ta başlattığı sürgün ve katliamın ardından bölgeye sığınmıştır¹⁰⁰. Aralarında kadın, çocuk ve yaşlıların da olduğu sığınmacılar, güneş, yağmur ve gecenin ayazından korunmak için dayanıklı olmayan, naylon çadırlarda yaşam mücadelesi vermektedir. AFAD eliyle, bölgede 25 bin evden oluşan

mülteci kampları yapılmak suretiyle Türk hükümeti Bangladeş hükümetiyle diplomatik kanallarda görüşmektedir. Türk Kızılayı ve AFAD bölgeye gıda ve giyim yardımları yapmaktadır. Böylelikle sivil toplum kuruluşlarının da desteğiyle bu kampın yaklaşık 100 bin Arakanlı Müslümanın kalacağı, düzgün altyapıya sahip, sağlık hizmetleri, okul, ibadet yeri ve hastaneyi barındıran bir kent gibi olması amaçlanmaktadır¹⁰¹. Ayrıca Ayrıca T.C. Sağlık Bakanlığı kampta, ameliyat, doğum, poliklinik, hasta müşahade, eczane, ambulans hizmeti sağlamaktadır.

vii. Diğer Bölgeler

Bangladeş'te Arakanlı sığınmacıların yer aldığı diğer kamplarda da pek çok kişi yaşam mücadelesi vermektedir. Yardım

kuruluşlarının desteğiyle gelişen ve büyüyen bu kampların da gittikçe sayıları artmaktadır.

Diğer kamplara bakıldığında, Hakimpara kampında 25 Ağustos 2017 öncesi 140 kişi yaşarken, 25 Şubat 2018 itibarıyla 33.390 kişilik bir nüfusa çıktığı tespit edilmiştir. Son sayımlarda 25 Şubat 2018 itibarıyla Unchiprang bölgesinde 21.314 ve Charmarkul bölgesinde 11.690 mülteci tespit edilmiştir. Bagghona'da 25 Ağustos 2017 öncesinde 50, 25 Şubat 2018 sayımında ise 21.938 mülteci tespit edilmiştir. Jamtoli'de 25 Ağustos 2017 öncesi 72 kişi, 25 Şubat 2018 sonrasında ise 48.691 kişi tespit edilmiştir¹⁰².

Ev sahibi topluluklarda yaşayan mülteci sayılarına bakıldığında, 25 Ağustos 2017 öncesi Cox's Bazar Sadar'da 12.485, Ramu'da 1.600, Teknaf'ta 42.870, Ukhia'da 8.125 olmak üzere toplam 65.080 Rohingya yaşamaktadır. 25 Şubat 2018 sayımları sonrasında yeni gelen Rohingyalarla beraber bu sayıların Cox's Bazar Sadar'da 6.164, Ramu'da 1.623, Teknaf'ta 99.113, Ukhia'da 3.323 olarak değişmek üzere mülteci nüfusunun toplam 110.000 Rohingya'ya yükseldiği tespit edilmiştir¹⁰³.

c. Endonezya

Endonezya, Bangladeş'teki kadar yoğun olmasa da Arakanlı mültecilerin kamplarda sığındıkları ülkelerden biridir. Ayrıca Avusturalya'ya giden rotada mülteciler geçişlerini Endonezya üzerinden yapmaktadır. 2015 Baharında mülteci akışının şiddetlenmesinden sonra, Endonezya askerî şefi ülkedeki mülteci sınırlamasında iyileştirmeye gidilmesi durumunda çok fazla mültecinin Endonezya'ya geleceğinden endişe duyduğunu dile getirmiştir. Ancak bu açıklama uluslararası alanda tepki ile

karşılaşınca, Endonezya Hükümeti karar değiştirerek 1.800 Rohingya'nın karaya çıkışını onaylamıştır¹⁰⁴. UNCHR'nin kaydettiği 1.000 Arakanlı'nın ülkeye girişine izin vermiş ve onlara acil durum yardımı ve koruma sunmuştur.^{105 106 107}

10 Ağustos 2015'ten itibaren Rohingya, Aceh ve Kuzey Sumatra eyaletlerinde beş bölgede Rohingya mültecilerinin sayıları şöyledir: Lhokseumawe'da 315 kişi, Kuala Langsa'da 102 kişi, Lhok Bani'de 159 kişi, Bayeun'da 331 kişi ve Medan'da 43 kişi¹⁰⁸. 31 Ocak 2016 itibarıyla 310 Rohingya'nın daha Endonezya'ya giriş yaptığı tespit edilmiştir. Verilere göre Blang Adoe 76, Langsa 51, Bayeun 98, Lhok Bani 34 ve diğer bölgeler 51 Rohingya daha kabul etmiştir¹⁰⁹.

i. Langsa Kampı

Aceh eyaletinin Langsa bölgesinde bulunan kampta, Arakanlı mülteciler ve Bangladeşli göçmenler iki farklı bölümde barınmaktadır. Kampta yoğun bir şekilde temiz suya erişim sorunu yaşanmaktadır. 2015 Mayıs ayında yaşanan sığınma dalgası sonrası yaklaşık 250 Rohingya, Yerel Yönetim, IOM ve bazı yerel ve uluslararası sivil toplum kuruluşları tarafından yönetilen, Langsa kentinde bulunan, dört kampa aktarılmıştır. Ve yerel yetkililer onları Aceh toplumuna entegre etme çalışmaları yaptığını açıklamıştır¹¹⁰.

ii. Lhokbanı Kampı

Langsa kampına yakın mesafede bulunan Lhok Bani kampında yaklaşık 300 kadar Arakanlı mülteci barındırmaktadır. Kampın koşulları çok yetersiz olduğu gibi mültecilerin sağlığı açısından da tehdit oluşturmaktadır. Kampta mülteciler, en ufak bir fırtınayı atlatamayacak kadar ilkel şartlar altında barınmaya çalışmaktadır. Yetkililerin açıklamasına göre

Rohingya Bölgesi kamp ve yerleşim yerlerindeki toplam nüfus

Kamplarda ve Yerleşimlerde Mülteciler	Toplam Nüfus
Kutupalong Genişleme Sahası	608.715
Kutupalong Mülteci Kampı	14.129
Leda MS	9.758
Nayapara RC	19.659
Camp 14 (Hakimpara)	31.236
Unchiprang	21.639
Camp 15 (Jamtoli)	45.683
Camp 16 (Bagghona/Potibonia)	22.198
Chakmarkul	12.357
Toplam (Ara)	785.374

Ev sahibi topluluklardaki mülteciler	Toplam Nüfus
Cox's Bazar Sadar	5.435
Ramu	1.582
Teknaf	109.998
Ukhia	3.029
Toplam (Ara)	120.044
TOPLAM Rohingya	905.418

Kaynak : Inter Sector Coordination Group, Situation Report: Rohingya Refugee Crisis, 26 April 2018

bu kamp kısa süreli ihtiyacı karşılamak üzere açılmıştır. Ancak tıbbi yardım grupları kampta kalan mültecilerin salgın hastalıklara yakalanmaları noktasında endişe etmektedir.

iii. Bayeun Kampı

Banda Aceh'in 420 km güneydoğusunda bulunan Bayeun kampında Bangladeş ve Arakan'dan gelen kadın ve erkek mülteciler birlikte kalmaktadır. Kampa Mayıs 2015 göç hareketleri ile, denizde 3 ay verilen yaşam mücadelesinden sonra ulaşmayı başaran mülteci sayısı 409 olarak tespit edilmiş; ancak haber merkezlerinden gelen verilere göre 18 Haziran 2015 tarihi sonrası bu sayının 99'a düştüğü not edilmiştir¹¹¹. 31 Ocak 2016 göçü sonrasında ise bu sayı

yaklaşık 200'ü bulmuştur. Kamptan ayrılan mültecilerin akıbeti bilinmemekle birlikte insan kaçakçıların eline düşmüş olmaları ihtimali endişe uyandırmaktadır.

Kampın bulunduğu alan terk edilmiş bir kağıt fabrikasıdır. Mülteciler burada çamurlu zemin üzerine kurulu çadırlarda paspaslar üzerinde ince battaniyelerle gecelemeaktadır. Mülteciler kampta çok kötü sağlık koşulları altında temiz su sorunu yaşamakta¹¹², hayatta kalma mücadelesi vermektedir.

d. Malezya

Birleşmiş Milletlerin verilerine göre, Haziran 2016 itibarıyla, Malezya'da bulunan 150,700 kayıtlı mültecinin %90'ından fazlasını çoğunluğu Arakanlı olmak

üzere Myanmar'dan gelenler oluşturmaktadır. Rohingya sayısı ise 53.140 olarak tespit edilmiştir¹¹³. 2015'in Mayıs ayında, ülkeye botlarla ulaşmaya çalışan Arakanlı mülteciler aylarca denizde bekletilmiş, kıyıya ulaşanlar geri gönderilmiş, süre uzayınca Arakanlılara sığınma izni verilmiştir. Malezya'ya ulaşabilen Arakanlılara ülkede herhangi bir hukuki statü verilmemektedir.

2015 yılında Rohingya mültecilerine ilişkin Malezya'daki temel sorun Malacca Boğazı'ndaki karaya oturmuş "tekne insanları/boat people" olmuştur. ASEAN topluluğu politikası gereği deniz yoluyla gelen sığınmacıların kabulüne ve "geçici" barınak sağlanmasına karar verilmiştir¹¹⁴. Ancak geçici ve gayri resmi bir koruma sağlanan bu kişilerin hukuki statülerinin bulunmaması sorun arz etmeye devam etmektedir. Arakanlılar Malezya'da böylelikle mülteci olarak tanınmadıkları için eğitim, sağlık, iş vb. imkânlarından yararlanamamaktadırlar.

e. Tayland

Tayland bölgedeki insan kaçakçılığı faaliyetlerinin ana merkezini oluşturmaktadır. Myanmar'ın doğudaki komşusu olan Tayland, dolayısıyla Arakanlılar için çokça uğranılan bir aktarma noktası işlevi görmektedir. Bangladeş ve Myanmar'dan Tayland'a çoğunlukla botlarla gelen mülteciler, buradan ya kara yolu ile (genellikle yürüyerek) Malezya'ya ya da deniz yoluyla Endonezya'ya geçmektedirler. Ancak deniz yolu ile Rohingyaların ülkeye kabulünde Tayland Hükümeti sıklıkla sorun çıkardığı gibi¹¹⁵, mülteci statüsünü Rohingyalara vermekten kaçınması, hukuki statüden mahrum kalmalarına

sebeptir¹¹⁶.

Tayland topraklarında 100 binden fazla Arakanlı mültecinin yaşadığı tahmin edilmektedir. BMMYK Tayland verilerine göre 99.886 Rohingya mültecisi, Myanmar sınırında kurulmuş 9 ayrı kampta barındırılmaktadır¹¹⁷. Mültecilerin kötü yaşam koşulları içerisinde hayatlarını sürdürmeye çalıştıkları görülmektedir. Bu kamplarda pek çok işkenceye tabi tutulmakta, besin ve sağlık ihtiyaçları yetersiz olarak karşılanmakta ya da hiç karşılanmamaktadır. Bu kamplar gizli vahşet hapishanelerine benzetilmektedir¹¹⁸. Tayland'daki kampların durumu, Bangladeş'teki mülteci kamplarının durumundan çok daha kötü olmasına rağmen dünyadaki birçok insanî yardım kuruluşunun bu kamplardan pek haberi olmamaktadır¹¹⁹.

f. Filipinler

2015 yılının Mayıs ayında, Filipinler yaklaşık 3 bin Arakanlı mültecinin sığınması için kamplar kurmaya yönelik önemli bir adım atmıştır. BMMYK ile iş birliği yapan Filipinler hükümetinin bu projesi aslında kısa vadeli bir projedir. Projeyle hedeflenen, kalıcı bir çözüm bulunana dek kamplarda mültecilere geçici barınma sağlanıp mültecilerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Projenin başında kabul edilecek mülteci sayısı 3.000 ile sınırlandırılrsa da ilerleyen dönemlerde sayıda artış olabileceği belirtilmiştir¹²⁰.

7 Nisan 2018'de Cumhurbaşkanı Duterte, Rohingya mültecilerini kabul edeceğini açıklayarak, Myanmar'daki Rohingya krizinin Myanmar'da yaşananların "soykırım" niteliğinde olduğunu ifade etmiştir¹²¹.

2. SIĞINMA HAKKI İHLALLERİ

a. KİMLİK PROBLEMİ

Müslüman Rohingyalar kendi ülkelerinde vatandaş statüsüne dahil edilmediğinden, aslında Arakan'da dahi sığınmacı benzeri bir statüde bırakılmaktadırlar.. Zulüm korkusu ile Arakan dışına iltica eden Arakanlıların resmi statüleri ise yine belirsiz durumdadır. 1982 Yeni Vatandaşlık Kanunu ile beraber vatandaşlıktan çıkarılan Arakanlı mültecilerin yasa dışı göçmen statüsüne getirilmesi sonucu ellerindeki kimlikler onları vatandaşlıktan çıkaran yeni kimliklerle değiştirilmiştir. Arakanlı Müslümanların kendi ülkelerinde vatansız kimlikleri bulunmakla beraber Arakanlı mültecilerin iltica ettikleri ülkelerdeki durumları da farksızdır¹²².

Askeri yönetimin baskı ve zulmünden kaçan Arakanlıların bir çoğu Myanmar sınırları dışında mülteci olarak yaşamaktadır. Mülteci statüsü kazanarak veya kazanmaksızın 200.000 Arakanlı Müslüman Pakistan'da, 500.000 Arakanlı ise Suudi Arabistan'dadır. Malezya'da 10.000 Arakanlı bulunmaktadır. Arakanlı Mültecilerin çoğu yasa dışı göçmenler olarak görülerek, bu kişilere mülteci statüsü verilmemektedir. Malezya'da Arakanlılar, 2004 itibarıyla mülteci statüleri olmaksızın barınmaktadırlar. En çok Arakanlı mülteci Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile beraber faaliyet gösteren Bangladeş'tir. 300.000'e yakın Arakanlı Müslüman, 1991-1992 yıllarında Bangladeş'e göç etmiştir¹²³.

Arakanlıların diğer ülkelerde mülteci statüleri bulunmadığı ve yasadışı göçmen olarak sayılmaları problemi bir yana en yoğun bulundukları Bangladeş'te ise

nüfusu ve sistemi de sorun arz etmektedir. Bangladeş 170 milyondan daha fazla bir nüfusa sahip bir bölgedir. %60-70 oranında Müslüman nüfus %15 oranında Budist %15 civarında diğer dinlere mensup insanlar bulunmaktadır. Dakka başkenti en büyük şehirlerindendir ve 17 milyon kadar nüfusa sahiptir. Bununla beraber Arakana sınır olan Chittagong ve Cox's Bazar da Başkent'ten sonra ki en büyük şehirlerindendir. Bangladeş'te resmi bir nüfus sayımı olmadığından, ayrıca kimliksiz ve sokakta gayri resmi olarak yaşayan on binlerce insan olduğundan kesin bir nüfus rakamına ulaşılamamaktadır Bangladeş'te resmi bir nüfus sayımı olmadığından, ayrıca kimliksiz ve sokakta gayri resmi olarak yaşayan on binlerce insan olduğundan kesin bir nüfus rakamına ulaşılamamaktadır¹²⁴.

Myanmar ve Bangladeş ile Arakanlı mültecilerin ülkelerine dönüşü için anlaşma imzalanmıştır¹²⁵. İki hükümetin 16 Ocak 'ta Myanmar'ın başkenti Naypyitaw 'da düzenlenen bir Ortak Çalışma Grubu'nun ikili bir toplantısında bu anlaşmaya vardıkları bildirilmiştir. Ancak buna rağmen uygulamada belirsizlik sürmektedir. Myanmar, her hafta 1500 Rohingya kabul ederken Bangladeş iki yıl içinde Myanmar'a tüm mültecilerin geri dönmesini hedeflediğini de sözlerine açıklamıştır. Bu anlaşma ile beraber değerlendirildiğinde, Bangladeş'te mülteci durumunda olan Arakanlıların kimliksizliği ayrı bir mesele, bu kişilerin güvenle ülkelerine dönmesi ayrı bir mesele olarak ortaya çıkmaktadır. Kimliksizlik, hem ihlallerin belgelenmesini hem de Arakanlı mültecilerin haklardan yararlanmasını engellemektedir. Mültecilerin zorla geri gönderilmesi ise insani yardım kuruluşlarınca tepki ile karşılanmıştır.

Bölgede yapılan gözlemlerde bazı Müslümanlara kimlik verilmemesi

dolayısıyla okuma imkanlarını, iş imkanlarını kaybettikleri dolayısıyla, Budist isimler altında Müslümanlıklarını gizli olarak yaşamakta oldukları müşahade edilmiştir. Bazı evlere gidildiğinde Müslüman evi olmasına rağmen, girişinde Budist ibadet figürlerinin, ufak bir Buda heykeli, mum vb. objelerin bulunduğu görülebilmektedir. Yani bu şekilde kendilerini korumak zorunda hissetmektedirler. Bu durum ise, kimliksizleşmenin ortadan kaldırdığı diğer temel haklarının ötesinde, din ve vicdan özgürlüğünün hiçe sayıldığının ve Budistleştirme dayatmasının en açık göstergesi olmaktadır.

b. Mülteci Statüsünün Tanınmaması ve Sığınma Hakkından Defacto Mahrumiyet

Askeri Yönetimin baskıları ve uyguladıkları zulüm politikasına dayanan zulüm korkusu nedeniyle yüz binlerce Arakanlı Müslüman, Myanmar sınırlarına iltica etmektedir. Malezya'da Arakanlıların mülteci statüsü tanınmaksızın geçici olarak kalmalarına izin verilmiştir¹²⁶. Zira Malezya Mültecilerin Statüsüne Dair Cenevre BM Sözleşmesi imzacısı değildir. Bangladeş'te ise BMMYK gözetiminde yukarıda değinildiği üzere 647.000 mültecinin yaşadığı güncel olarak tespit edilmiştir. Bu mülteciler kamplarda yaşamaktadırlar. Fakat bu kamplar Arakanlı Müslümanların sayısına oranla oldukça yetersizdir. Halen Arakanlılar Arakan'dan kaçmaya devam etmektedirler. 25 Ağustos 2017 olayları ile Arakan'daki zulmün kamuoyunda geniş yer bulmasına dek kamplara kabul edilmemekte ya da çok güç kabul edilmekte olup, bu yüzden korumasız kalabilmekteydiler.

Kampların dışında yasa dışı olarak çalışmak için gelen "ekonomik" göçmenler

olarak görülmekte oluşları da önemli bir sığınmacı sorunudur. Bölge yetkililerinin aktardığı bilgilere göre, son dönemdeki olumlu iyileşmeye kadar Myanmar yönetiminin yaptığı gibi Bangladeşli yetkililer de, dönem dönem Arakanlıları zorla geri göndermek için çeşitli fiziksel ve psikolojik baskılar uygulamaktaydılar. Geri dönmek istemeyen mültecileri önce tutuklayarak, geri göndermek için belge imzalatmaktaydılar. Son seçenek olarak ise hapse girmeyi sunabilmekteydiler. Geri dönmek istemeyen ailelerin yiyecek ve ailelerine el konulduğu, bazılarının işkence edildiği, bazılarının ise aniden kampın başka bölümlerine gönderildiği ve barınaklarına zarar verildiği bölgedekiler tarafından aktarılan bilgiler arasındadır. Aileler bu şekilde bölünmekte ve baskılar sonucunda bir çok mülteci geri dönmek yerine kamplardan kaçmayı tercih etmekteydi. BMMYK ise bu olaylara çoğu kez sessiz kalabilmekteydi.

Bangladeş, BMMYK ve Myanmar, 16 Ocak 2018 tarihli geri kabul anlaşmasına kadar uzun süre Bangladeş'teki mültecilerin durumuyla ilgili anlaşmaya varamadığı gibi bulunan çözümler uygulamaya konulamamıştı. Zira sunulan çözüm önerileri sorunun asıl kaynağına inemeyince aksine sorunları daha da içinden çıkılmaz hale getirmiştir. Myanmar cuntasının 1982 Vatandaşlık Kanunu ile tüm Arakanlı Müslümanları "yasa dışı" işçi göçmen olarak nitelendirmesi ve ellerindeki kimlikleri onları vatandaşlıktan çıkaran yeni kimliklerle değiştirmesi Arakanlı Müslümanları kendi topraklarında yabancı bir topluluk durumuna düşürmüştür. Mevcut ve uygulamaya konulması muhtemel çözüm önerileri ise, mültecilerin haklarını güvence altına almak yerine, kurumların ya da devletlerin mültecilerle ilgili sorumluluklarını asgariye indirmenin yollarını aramaktadır.

Örneğin BMMYK'nın "kendi kendine yeterliliği teşvik ve gönüllü geri göndermeyi askıya alma" (promoting self-sufficiency pending voluntary repatriation) adı altında 2003 yılında ortaya koyduğu plan, Arakanlı Müslümanları mağdur eden asıl sorunu, yani Arakanlı Müslümanların kendi topraklarında yabancı haline getirilmesi sorununu çözmekten çok uzak kalmış ve mültecilerin durumunda herhangi bir iyileşme sağlamamıştır.

Arakanlı Müslümanların karşı karşıya kaldıkları hak ihlalleriyle ilgilenen insan hakları kuruluşları sorunun çözümü için BMMYK, Bangladeş hükümeti, uluslararası toplum ve Myanmar yönetimine çeşitli çözüm önerilerinde, Bangladeş'teki mültecilerin en temel haklarının dahi tanınmadığı Myanmar'a zorla geri gönderilmelerinin ve mülteci kamplarındaki kötü muamelelerin engellenmesi için

gerekli tedbirleri almaları gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca Bangladeş hükümetinin 1951 Mültecilerin Statüsüne Dair Cenevre Sözleşmesi'ne ve 1967 Protokolüne taraf olması, geri dönüş söz konusu ise güvenli bir geri dönüş için Myanmar'daki durum düzelmedikçe Arakanlı mültecilere yardımcı olunması ve mültecilerin korunmasını gerektirmektedir. BMMYK'nın ise geri göndermelerin gönüllülük prensibine göre yapıp yapılmadığını denetleme görevini üzerine alması, mültecilerin kendi kendilerini idame ettirmeleri ile ilgili planı hayata geçirebilmek için gerekli aktörlerle ve mültecilerle işbirliği ve temas halinde bulunması gerekmektedir. Ayrıca gönüllü geri dönüş sağlandığında, imha edilen mülkler için mülk sahiplerine tazminat ödenmesi garanti edilmelidir. Ayrıca Arakan Eyaleti içinde Rohingyaların seyahat özgürlüğü ile temel hakları "medeni

ve siyasal haklar da dahil olmak üzere” tüm haklarının tanınması ve korunması taahhüt edilmelidir¹²⁷. Mevcut geri kabul anlaşmasının içeriği belirsiz olup, tam olarak hangi koşullarda imzalandığı bilinmemektedir. Ancak geri kabulün, mülteciliği oluşturan sebepleri ortadan kaldıran bir geri kabul olması durumunda Rohingya’lar için anlam ifade edeceği açıktır. Rohingya’lar geri dönüşte tekrar imha-etnik temizlik ve temel haklarından mahrumiyet ile karşılaşacaklar ise, onları geri dönüşe zorlamak uluslararası toplum için bir utanç oluşturmaktadır. Böyle bir geri kabul anlaşması hem insan hakları hukuku hem de mülteci hukuku açısından kabul edilemez ihlallere sebep olacaktır.

3. KAMPLARDA YAŞAM VE İNSANİ YARDIMLAR

a. Kamp Koşulları ve Sivil Toplum Desteği

Arakan’da ve Bangladeş’teki kamplarda yaşam koşulları insani asgari şartların çok altındadır. Bu sebeple Rohingya mültecilerinin temel ihtiyaçlarını karşılamak için dahi Hükümet desteği ile sosyal yardımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle bölgede özellikle Türk sivil toplum kuruluşları olmak üzere, farklı ülkelerden sivil toplum kuruluşları, BM kuruluşlarıncampları ve mültecilerin yaşadıkları diğer bölgelerdeki insani ihtiyaçlar karşılanmaya çalışılmaktadır.

Türk sivil toplum kuruluşları Rohingya mültecilerinin yaşadıkları kamplarda, kısıtlı imkânlarla rağmen, Rohingya’lar için hayatı yaşanır kılacak kapsamlı insani desteği sağlamaya çalışmaktadır. Kaynakların yetersizliğine rağmen başta konut ve su sorununu çözmek için önemli adımlar atmakta, gıda, eğitim, sağlık alanlarında ciddi yardımlarda

bulunmaktadır. Türk sivil toplum kuruluşlarının böylelikle daha az kaynakla daha fazla verim alınacak çözümler üretmektedir.

Kamplarda en büyük problem sağlık hizmetlerinin sayıya nazaran yetersizliğidir. Ciddi felaketlerden kaçarak, yaşam koşullarının zor olduğu bölgelere sığınan Rohingya mültecilerinin sağlık hizmetlerine yoğun ihtiyacına rağmen bu ihtiyacın tamamına cevap verebilmek oldukça zordur.

Bölgede yaşayan mültecilerin sağlık alanındaki problemleri ve hizmetlere erişimlerine ilişkin Şubat 2017’de yapılan bir araştırma, katılımcıların sadece% 16,1’inin aldıkları sağlık hizmetinin kalitesinden memnun olduklarını, % 37,6’sının ise daha fazla laboratuvar testi, radyolojik görüntüleme, ilaç ve doktor gibi daha yoğun ve iyi hizmetlere ihtiyaç duyduklarını ifade ettiğini göstermektedir. Araştırma raporuna göre mültecilerin çeşitli sağlık sorunlarından muzdarip oldukları açıktır, çünkü yaşam koşulları ve çevresel durumları vatandaşlar gibi değildir. Ayrıca, ilaçlar ve diğer hizmetler gibi temel olanakların mevcut olmadığı doğrulanmıştır¹²⁸.

Özellikle Arakan içinde yer alan Sittwe bölgesindeki kamplarda konut koşulları oldukça yetersizdir. Kamplara girdiğimizde, geçici nitelikte, hasır veya sazlardan yapılmış evler görülmektedir. Bu evlerin kamp içerisinde de Budist yönetim tarafından kurulmuş olan 8 ailenin beraber kaldığı sistemde oldukları görülmektedir. Kalıcı evlerin yapılmasına Hükümet tarafından sıcak bakılmamaktadır. Ancak son dönemde Myanmar Hükümeti işbirliğinde Türk sivil toplum kuruluşları ile kalıcı konutlar inşası süreci başlatılmıştır¹²⁹. Bangladeş’te Cox’s Bazar’daki kamplara bakıldığında ise başta İHH olmak üzere

Sivil Toplum Kuruluşlarıncabölgeye ciddi manada destek verilmektedir. Özellikle İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH) bölgede gıda, konut, su, sanitasyon ve hijyen, ısınma, giyinme, sağlık, eğitim, rehabilitasyon hak ve ihtiyaçları alanında ciddi çalışmaları bulunmaktadır.

24 Ağustos 2017 – 1 Mayıs 2018 tarihleri arasında 835.000 mültecinin bu yardımlardan yararlandığı raporlanmıştır¹³⁰. Bölgedeki mültecilerin barınma ihtiyacının karşılanması amacıyla 12.865 aileye tente, 12.540 aileye hasır dağıtımı yapılmıştır. Bölgeye özel tasarlanmış barınaklar, iki bölme ve mutfaktan oluşmaktadır. Barınaklar güneş enerjisi sistemi, ocak, mutfak ve yaşam malzemelerini de içermektedir. Ayrıca İHH, evlerin olduğu bölgelerde yürüme yolları, merdivenler, yeşillendirme çalışmaları da yapmaktadır.

İnşa edilen bu evler, bölgede insani yardım çalışmaları yapan STK’lara Birleşmiş Milletlere bağlı Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından örnek ev olarak gösterilmiştir. İHH tarafından 5.795 eve güneş enerji paneli kurulmuş, bu sayede Arakanlılar hayatlarında ilk defa elektrik

ve ışığa kavuşmuştur¹³¹.

200 çocuğun eğitim, beslenme ve rehabilitasyonu için 5 adet rehabilitasyon merkezi açılmıştır. Bölgedeki en ciddi ve hayati problem olan sağlık sorunu ise hem Bangladeş kamplarında 2 adet, hem Bangladeş’te 1 adet hem de doğrudan Myanmar’da 2 adet sağlık merkezi açılarak giderilmeye çalışılmaktadır. Bu merkezlerde günlük ortalama 200 kişinin sağlık merkezinden yararlandığı raporlanmıştır. Ayrıca İHH tarafından 72.170 gıda paketi ile 8.886 aileye kıyafet paketi dağıtılmıştır¹³².

İHH tarafından ayrıca bölgedeki su sorunu su kuyuları açılarak giderilmeye çalışılmaktadır. Böylelikle, 113 yüzelsel, yarı derin su kuyusu, 10 adet ise derin su kuyusu açılmıştır¹³³.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) tarafından bölgeye gıda yardımı yapılmakta¹³⁴ barınma yönünde destek sağlanmaktadır¹³⁵. Kurum yetkilileri tarafından aktarıldığına göre, TİKA tarafından her gün 25.000 kişiye sıcak yemek dağıtımı yapılmaktadır.

10 Şubat 2018 itibarıyla T.C. Sağlık

Bakanlığı koordinasyonu çerçevesinde Türkiye tarafından günlük ortalama 500 hastanın tedavisi sağlanmaktadır. Ayrıca T.C. Sağlık Bakanlığı Balukhali kampında, ameliyat, doğum, poliklinik, hasta müşahede, eczane, ambulans hizmeti sağlamaktadır.

b. İnsani Yardımların Ulaştırılmasında Yaşanan Sorunlar

Arakan içerisinde insani ve uluslararası yardımların ulaştırılmasında ciddi engellemelerle karşılaşmakta, kimi zaman yardım kuruluşlarının bölgeye girmesi yasaklandığı görülmektedir. Müslüman örgütlerin yetkililerinin Arakan bölgesine girişleri ise Müslümanlara uygulanan seyahat yasakları nedeniyle bir hayli güçleştirilmektedir.

Arakan'da getirilen yardımlardan ayrıca vergi alınmaktadır. Yine kamplara veya Müslümanlara yapılan yardım kadar en az Budistlere de yardım yapılmak zorunluluğu getirilmesi şart koşulmaktadır. Bölgede yetkililerin aktardığına göre yapılan insani yardımlardan yaklaşık %30'unu harç olarak kesilmekte,

%70'lik kalan kısmın ise %35-%35 eşit şekilde Budist-Müslümanlara paylaştırılmaktadır. Böylelikle 100 birim yardım bulunduğu anda yalnızca 35'inin resmi kanalla kamplarda dağıtımı yapılabilmektedir.

Myanmar'da bu uygulamaya rastlarken, Bangladeş'te ise farklı sorunlar yaşanmaktadır. Bankalar aracılığı ile yardım yapıldığında, sivil toplum örgütlerinin para aktarımlarını ciddi şekilde zorlaştırılmaktadır. Bangladeş halkı da dünyanın en fakir halklarından biridir. Kişi başına düşen milli geliri en düşük halklardan biridir. Resmi otorite, sivil toplum örgütlerinin üzerinde kendi fakir halkına da yardım edilmesi şartı ile mültecilere yardım edilmesi baskısı kurmaktadır.

İltica hukuku açısından doğru olmayan bu yaklaşım, konuya ilişkin bilinçsizlik ve Bangladeş'in sosyo-ekonomik durum dolayısıyla yaşadığı çaresizlik nedeniyle sivil toplum kuruluşlarının aktardığı yardımlara karşı Bangladeş Hükümeti'nce benimsenebilmektedir. Bu şekilde sivil toplum kuruluşlarının yetkililerinin bölgeye girişini zorlaştırabilmekte ve yardımların kayıpsız olarak ulaşmasını engelleyebilmektedir.

Sivil toplum kuruluşu yetkililerinin zaman zaman ikamet ve yasağını, evlilik, soykırım, katliamlar, işkencelere karşı mücadele amaçlı raporlama ve çözüm için durum tespiti faaliyetlerinde bulundukları için gözaltı tedbirlerine maruz bırakıldığı not edilmektedir.

Bazı zamanlar saldırılar sonrası yerinden edilmiş Rohingyaların sığındığı bölge ve kampların insani yardım girişine kapandığı, bu kamplarda mağdur halka yapılan gıda yardımlarının durdurulduğu ve bölge ile temasın koptuğu durumlara rastlanmaktadır¹³⁶.

c. Mülteci Çocuklara Bir Demet Umut için: Sınırsız Şenlik

UMHD tarafından mülteci kamplarında yaşayan savaş ve ilticanın yarattığı acıları dindirmek, iltica travmasını ortadan kaldırmak amacıyla düzenlenen Sınırsız Şenlik Cox's Bazar'da yaşayan Rohingya çocuklarının da misafiri olmuştur.

UMHD, Cox's Bazar'da Sınırsız Şenlik programları ile daha önce Suriye'de olduğu gibi bu kez Bangladeş topraklarındaki mülteci çocuklarla buluşabilmiştir.

24-27 Nisan 2018 tarihleri arasında ise

UMHD, bu kez daha geniş çaplı bir etkinlik olarak Sınırsız Şenlik programını dört günlük olarak tekrarlamıştır. Etkinlik boyunca savaş, tehcir ve fakirliğin acılarıyla büyüyen çocuklar bulundukları halden kısa bir müddet de olsa sıyrılıp çok uzak bir coğrafya olan Türkiye'den gelen UMHD gönüllüsü oyun arkadaşları ile buluşmuşlardır.

Sınırsız Şenlik, mülteci çocuklara ait okullar büyük bir coşku ile gerçekleştirilmiştir. Savaşın acılarına ve yokluğuna rağmen, çekingen ama kardeşlik duygusunu hiçbir şekilde yitirmemiş Rohingya çocukları oyun esnasında birbirleriyle asla kavga etmeksizin, bir şeyler için ağlamaksızın şenlik etkinliklerine katılım göstermiştir. Şenlik etkinlikleri, illüzyon gösterileri, eğlenceli yarışmalar ve hareketli dansları gibi pek çok renkli etkinlik içermektedir. Şenlik, Arakanlı çocuklar için hazırlanmış hediye oyuncakların dağıtımı ile sona ermektedir. 3 gün süren etkinlik 6 farklı okulda gerçekleştirilmiştir.

UMHD tarafından Sınırsız Şenlik etkinlikleri, ilerleyen dönemlerde de dünya mültecileri ile buluşmaya, mülteci çocukların kalbine dokunmaya devam edecektir. UMHD aynı zamanda etkinliğin

bilinirliğini artırarak, diğer insani yardım kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve mülteci barındıran devlet yetkililerince mültecilere yönelik benzer etkinliklerin gerçekleştirilmesini teşvik etmeye ve bu etkinliklere destek olmaya çalışmaktadır.

V. SONUÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Arakan'ın içinde veya dışında, binlerce Rohingya öldürülmekte, binlercesi ise şiddetten kaçmakta ya da öldürülmektedir. Yüzbinlerce Rohingya, Myanmar dışına göç etmeye zorlanmakta ve tecrit edilmektedir. Arakan'daki Müslüman Rohingyaların evleri yakılıp yıkılmakta ve sahip oldukları ne varsa el konulmaktadır.

Diğer taraftan vatandaşlık, sağlık, eğitim ve gıda gibi temel insani ihtiyaç ve insan haklarından mahrum bırakılmaktadırlar. Rohingya isimleri aşama aşama "Bangladeşli göçmenlere" dönüştürülmektedir. Öte yandan sığınma mücadelesi verdikleri komşu ülkelerde de tam bir koruma alamayan Arakanlı sığınmacılar, mülteci statüsü korumasından dahi

gereği gibi yararlanamamaktadırlar.

En önemli problem ise her bir mülteci coğrafyasında ve mülteci topluluğunda olduğu gibi Arakan ve Rohingya mültecileri bakımından da insan hakları ve mülteci hukukunun asgari değerlerinin "uygulamada unutulmuş" şekilde "askıda hükümsüz" hale getirilmesi olmaktadır. Ancak insan hakları esasen savaş, açlık ve insani felaket durumlarının gündeme geldiği böyle dönemlerde önem arz eder.

Tarihte güçlü grupların hak ihlallerine nadir rastlanmışken, insan haklarına ilişkin kapsamlı ve sistematik ihlallerin bu ihlallere tepki gösteremeyecek zayıf gruplara karşı gerçekleştirildiği; bu ihlallerin soykırım ve insanlığa karşı suç teşkil edecek durumlara gelebildiği tecrübe edilmektedir. Arakanlı mülteciler de de böyle olmakta, bugün dünyadaki pek çok mülteci topluluk gibi tekerrür eden bu soykırım ve hak ihlallerine kolaylıkla maruz kalmaktadır. Ancak ihlalin ve insanlık suçlarının boyutu o derece geniştir ki, tam anlamıyla ortaya konulması mümkün olamamaktadır.

Bu nedenle her mülteci grubunda olduğu üzere, insanlık dışı söylemlere

maruz kalmakta, insan haklarının asgarisine dahi ulaşmaları tartışmalara yol açmaktadır. Örneğin komşu ülkelerce, ölüme terk edilecek olmalarına rağmen kabul edilmeleri ya da kabul edilenlerin iadelerinin sık sık tartışmaya açılması böyledir. Bu uygulamalar yaşam hakkı ve işkence yasağı gibi temel hakların ciddi ihlalini teşkil eder ve bu tartışmasıdır. Öte yandan 1948 tarihli Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi 14. Maddesinde sığınma hakkı temel bir hak olarak düzenlenmektedir.

Mülteciler söz konusu olduğunda vatan-daşlığa sahip bireyler bakımından ihlali söz konusu dahi olmayan ihlallerin normalleştiği görülmektedir. Oysa esasen mültecilerin insan haklarının korunması yalnızca "müdahale etmeme" yükümlülüğünü içermemekte, dezavantajlı bir grup olmaları dolayısıyla "pozitif yükümlülükleri" getirmektedir. Bunun anlamı vatandaş ve diğer yabancılara göre ev sahibi devletlerin mültecilere özel koruma ve destekleyici edimlerle yükümlü olmasıdır. Oysa dünyada genel mülteci krizi ve sayının fazlalığı nedeniyle devletler bu yükümlülüklerini unutmakta ve insan hakları korumasını mültecilere çifte standartlı şekilde yorumlamaktadır.

Myanmar hükümetinin medya karartma politikası sebebiyle, bölgeye gazetecilerin girip fotoğraf çekmeleri veya Rohingyalarla görüşmeleri yasağı halen devam etmekte ve bu da olayların basına yansımaları, gerçek içeriğinin tespiti güçleştirmektedir. Müslüman halkın mallarına el koyma, zorla çalıştırma, dini ayrımcılık, kadınlara taciz ve istismar artarak devam etmektedir. İnsani ve

uluslararası yardımların ulaştırılmasına izin verilmeyip, yardım kuruluşlarının bölgeye girmesi yasaklanmaktadır.

Bu sorunların çözümü için:

► Öncelikle başta bölgede süregiden etnik ve toplumsal çatışmalar ile on binlerce Rohingyanın ülkeden gönderilmesi problemini çözümlemek ve bunun için ciddi okuma ve saha araştırması yapmak gerekmektedir. Böylelikle sorunun anlaşılması ve ardından bilinirliğinin yaygınlaştırılması sağlanabilecektir. Bu yükümlülük uluslararası toplumun üyesi her bir devlet yetkilisi, BMMYK ve ilgili tüm sivil toplum kuruluşlarına aittir. Türkiye devleti ve Türk sivil toplum örgütlerinin çalışmaları bu hususta örnek teşkil edebilecek niteliktedir, ancak yetersizdir. Ancak Türk kuruluşlar için de henüz aşılması gereken çok fazla engel ve yapılması gerekli pek çok yardım ve hizmet bulunmaktadır.

► Anılan sorunların kalıcı olarak çözülebilmesi için, problemin sebeplerinin her yönüyle araştırılması ve doğru şekilde ortaya konulması gerekmektedir. Uluslararası aktörlerin de Bangladeş ve Myanmar tarafları açısından yapıcı bir ilişki geliştirerek çözüme odaklanması gerekmektedir. Burada amaç, geçici çözümlerden ziyade Rohingyaları kendi ülkelerinde ve komşu ülkelerde mültecileştiren düğümlerin çözülmesidir. Provokasyonun ve çatışmaların tarihsel gerçek sebeplerinin araştırılarak ortaya konulması bu açıdan çözüm için ilk adımı teşkil edecektir.

► Myanmar'da, bu ülke sınırları içerisinde yaşayan her insanın eşit haklara sahip olduğu bir gelecek inşasının amaçlanması doğru olur. Zira Myanmar'da Müslümanlar azınlık durumunda olup, bölge çokkültürlü bir yapıdadır. Bu

nedenle Myanmar’da yaşayan farklı dini ve etnik yapıların birbirlerini tanıma ve anlamasına yönelik destekleyici çalışmalar yapılması önem arz etmektedir. Böylelikle kapalı toplum yapısına sahip bu ülke için sorunun çözümünde önemli bir çıkmaz aşılabilir.

► Myanmar’ın üyesi olduğu ASEAN’ın konuyu ele alırken, yoğun bir Rohingya nüfusu olan Bangladeş’i de sürece dahil etmesi önemlidir. Zira Bangladeş, süreç içerisinde yalnız kalmasından dolayı mültecilere kapılarını kapatabilmektedir. ASEAN üyelerinin Bangladeş’e

destek olması önemlidir. Bu bağlamda İslam İşbirliği Teşkilatı’nın da Bangladeş ile mültecilerin durumuna ilişkin ortak çalışmalar yürütmesi gerekmektedir.

► Rohingyaların yaşadığı Bangladeş, Endonezya, Malezya, Tayland, Pakistan, Hindistan, Körfez Ülkeleri ve Suudi Arabistan ve batı ülkelerinde diasporada yaşamaktadır. Bu bölgelerdeki Rohingyaların durumları da raporlanarak ortaya konulmalıdır.

► Çin, ticaret yolları nedeniyle Arakan sorunu büyümektedir. İslam Birliği Teşkilatı bu sorunu gündemine almalı, ilgili ülkelerde temsilciliklerle görüşerek sorunun çözümüne ilişkin adım atılmasını sağlamalıdır.

► Basiretli, karar mekanizmalarının başında olup bu kararları icra edebilen liderler ile etkili insan gücü aracılığı ile bu sorun çözülebilecektir. Burada en doğru strateji, Rohingya halkı yararına olarak hem Müslüman hem gayrimüslim platformlarda farkındalık yaratmak olacaktır. Bu şekilde Myanmar yönetimi üzerinde siyasi ve sosyal baskı uygulanarak sert eleştirilerde bulunulması, açıktan açığa soykırıma devam edemeyeceklerinin gösterilmesi gerekmektedir. Bu şekilde

en azından soykırım yönteminde tereddütler yaratılabilir.

► Arakan Rohingya Birliği bakımından ise, barışçıl ancak güçlü bir siyasi bir hareket olmak en doğru çözüm olacaktır. Hareketin güçlü ve etik bir direniş hareketi içermesi gerekmektedir. Böylelikle öncelikle yalnızca soykırım eylemlerine yönelik bir direnişin izlenmesi işlevsel olacaktır. Soykırımın önlenmesi sonrası Rohingya-Rakhine beraberliği için yeni politikalar geliştirilebilecektir.

► Myanmar Hükümeti’nin insanlık dışı müdahalelerine karşı tek bir devlet ya da bir grup sivil toplum kuruluşunun yardım ve tepkisi yalnızca geçici çözüm üretmekle sınırlı kalacaktır. Bu nedenle İslam ülkelerinin Myanmar’da daha etkin ticari ve siyasi varlık göstermeleri etkin ve önemli rol oynayacaktır. İslam ülkelerinin bölgede diplomatik temsilcilikler açma girişimleri, bölgede Müslümanlara destek olacağı gibi, Müslümanlara karşı gerçekleştirilen zulümlere karşı gözlemci sıfatıyla var olmalarını sağlayacaktır. Müslümanlara karşı gerçekleştirilen soykırım fiilleri başta olmak üzere, dini ve etnik ayrımcılık, asimilasyon fiillerine karşı mücadele vermek açısından birden fazla İslam ülkesinin bölgede bulunması gerçek bir tepkinin ortaya konulabilmesi için yegane çare olabilecektir. Ümmet bilincinin canlandırılması Arakan Müslümanları için özellikle ve evleviyetle önem arz eder.

► Müslüman çevrelerce Arakan Müslümanlarına verilen desteğin önemi büyüktür. Arakan Müslümanlarının bu ilişkileri geliştirmesi ve islami hayat düzenlerini korumaya devam etmeleri yararlı olacaktır. Zira burada yapılan soykırım ve yerinden etme eylemlerinin, kültürel bir yok etmeyi de amaçladığı açıktır.

SON NOTLAR

*Hazırlayan: Abdullah Resul Demir, Ceren Kaya, Fulden Elif Aydın, Feyza Nur Taşkın.

¹ Wakar Uddin, Crimes Against Humanity in Arakan: An Instrument of Persecution Against Rohingya Ethnic Minority in Myanmar, s. 2.

² Rohingya...Unutulmuş Halk, Arakan İnsani Yardım Derneği, s. 3.

³ Bkz. Worldbank Data <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>

⁴ 2014 Myanmar Nüfus Sayımı itibarıyla resmi nüfusu 51.48 milyon olarak tespit edilmiştir. Bkz. United Nations Population Found Myanmar <http://myanmar.unfpa.org/country-profile-0>

⁵ Müslüman nüfusun bir görüşe göre %4'ünü teşkil ettiği not edilmiştir, Bkz. Arakan Raporu, İHH İnsani Yardım Vakfı, Eylül 2012, s. 8. Diğer bir görüşe göre ise %10'unu oluşturduğu genel olarak kabul edilmektedir.

⁶ Bölgedeki yetkililerle yapılan görüşmeler neticesinde, resmi olarak sayılmayanlar bulunduğu ve kimlik verilmemesi problemi dolayısıyla (bkz. aşağıda "Kimlik Problemi"), aslında Müslüman oranının daha farklı olduğu, en az %8 civarında olduğu iddiası da bu noktada not edilmelidir.

⁷ Rohingya...Unutulmuş Halk, Arakan İnsani Yardım Derneği, s. 6.

⁸ Emrin Çebi, Myanmar'ın Rohingya Çıkmazı: Arakan'da Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler, İNSAMER, Nisan 2017, s. 2.

⁹ Emrin Çebi, Myanmar'ın Rohingya Çıkmazı: Arakan'da Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler, İNSAMER, Nisan 2017, s. 4.

¹⁰ Rohingya...Unutulmuş Halk, Arakan İnsani Yardım Derneği, s. 6.

¹¹ Rohingya...Unutulmuş Halk, Arakan İnsani Yardım Derneği, s. 6.

¹² Emrin Çebi, Myanmar'ın Rohingya Çıkmazı: Arakan'da Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler, İNSAMER, Nisan 2017, s. 5; Rohingya...Unutulmuş Halk, Arakan İnsani Yardım Derneği, s. 6. Aşağıda kimlik problemi ve vatandaşlık haklarına ilişkin açıklamalarda daha detaylı ele alınmaktadır.

¹³ Rohingya...Unutulmuş Halk, Arakan İnsani Yardım Derneği, s. 7.

¹⁴ Aye Chan, The Development of a Muslim Enclave in Arakan (Rakhine) State of Burma (Myanmar), 2005, s. 414.

¹⁵ Rohingya...Unutulmuş Halk, Arakan İnsani Yardım Derneği, s. 8.

¹⁶ Emrin Çebi, Myanmar'ın Rohingya Çıkmazı: Arakan'da Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler, İNSAMER, Nisan 2017, s. 18-19.

¹⁷ International Crisis Group, "Myanmar: A New Muslim Insurgency in Rakhine State", December 2016 <https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/283-myanmar-new-muslim-insurgency-rakhine-state> (08.08.2017).

¹⁸ Aljazeera: UN: Food aid for 80,000 Rohingya blocked by Myanmar <http://www.aljazeera.com/news/2016/10/food-aid-80000-rohingya-blocked-myanmar-161019135600701.html>

¹⁹ Emrin Çebi, Myanmar'ın Rohingya Çıkmazı: Arakan'da Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler, İNSAMER, Nisan 2017, s. 19.

²⁰ "Dozens killed in fighting between Myanmar army and Rohingya militants" <https://www.theguardian.com/world/2017/aug/25/rohingya-militants-blamed-as-attack-on-myanmar-border-kills-12>

²¹ Emrin Çebi, Arakan Raporu: Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler, Eylül 2017, s. 20.

²² Bu rakamlar 7 Ocak 2018 tarihi itibarıyla ulaşılan verilerdir; bkz. UNHCR Rohingya Emergency, <http://www.unhcr.org/rohingya-emergency.html>

²³ Bkz. IOM BANGLADESH Needs and Population Monitoring (NPM) https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/assessments/npm-r8-sa-report_2018-02-05.pdf

²⁴ Inter Sector Coordination Group, Situation Report: Rohingya Refugee Crisis, 26 April 2018, s. 2.

²⁵ Emrin Çebi, Arakan Raporu: Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler, Eylül 2017, s. 19.

²⁶ Emrin Çebi, Arakan Raporu: Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler, Eylül 2017, s. 20.

²⁷ Emrin Çebi, Arakan Raporu: Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler, Eylül 2017, s. 20.

²⁸ Bkz. Emrin Çebi, Arakan Raporu: Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler, İNSAMER, s. 22.

²⁹ "İslam İşbirliği Teşkilatı Arakan'daki Müslümanlara ait evlerin yıkılmasını kınadı" <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/islam-isbirligi-teskilati-arakandaki-muslimanlara-ait-evlerin-yikilmasini-kinadi/896753>

³⁰ 15 Eylül 2017'de Myanmar hükümet sözcüsü tarafından yapılan açıklamada, bölgede başlatılan "temizlik" operasyonu çerçevesinde hedeflenen 471 köyden 176'sının tamamen temizlendiği, 34'ünün ise kısmen boşaltıldığı ilan edilmiştir; bkz. Emrin Çebi, Arakan Raporu: Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler http://insamer.com/tr/arakan-raporu-tarih-surec-ic-dinamikler-ve-uluslarasi-aktorler_853.html

³¹ "Myanmar krizi: Arakan Rohingya Kurtuluş Ordusu kim?" <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41172871>

³² "BM: Rohingyalar sistematik şekilde yerlerinden ediliyor" (Çevrimiçi) <http://www.dw.com/tr/bm-rohingyalar-sistematik-%C5%9Fekilde-yerlerinden-ediliyor/av-40921510>

³³ "Myanmar ve Bangladeş, Arakanlı Müslüman sığınmacıların geri dönmesinde anlaştı" <https://tr.sputniknews.com/asya/201711231031116822-myanmar-banglades-arakan-siginmaci/>

³⁴ "42 Gizli Ölüm Kampı Var" <https://www.yenisafak.com/dunya/42-gizli-olum-kampi-var-2788718>

³⁵ "İHH'dan Arakan'a Acil Yardım" <http://www.dinihaberler.com.tr/dunya/ihhdan-arakana-acil-yardim/55312>

³⁶ "Myanmar'da bir ayda 6 bin 700 Rohingya Müslümanı öldürüldü" <http://www.dw.com/tr/myanmar-da-bir-ayda-6-bin-700-rohingya-m%C3%BCsl%C3%BCman%C4%B1-%C3%B6ld%C3%BCr%C3%BCld%C3%BC/a-41789934>

³⁷ Müslüman nüfusun nüfusun bir görüşe göre %4'ünü diğer bir görüşe göre ise %10'unu oluşturduğu genel olarak kabul edilmektedir. Bkz. Arakan Raporu, İHH İnsani Yardım Vakfı, Eylül 2012, s. 8.

³⁸ Arakan Raporu, İHH İnsani Yardım Vakfı, Eylül 2012, s. 8.

³⁹ Arakan Raporu, İHH İnsani Yardım Vakfı, Eylül 2012, s. 8.

⁴⁰ Arakan Raporu, İHH İnsani Yardım Vakfı, Eylül 2012, s. 8. Bu iddiaya göre Rohingya'lar Bangladeşli kaçak işçiler olarak getirilmişlerdir. Bu yüzden Myanmar bu kişileri kendi vatandaşı olarak kabul etmemektedir.

⁴¹ Detaylı bilgi için bkz. Emrin Çebi, Myanmar'ın Rohingya Çıkmazı: Arakan'da Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler, İNSAMER, Nisan 2017, s. 2.

⁴² Final Report of the Advisory Commission on Rakhine State, Ağustos 2017, "Towards a Peaceful, Fair and Prosperous Future for the People of Rakhine", s. 16.

⁴³ "Hate speech Myanmar monk banned from preaching by Buddhist council", Deutsche Welle (Çevrimiçi) <http://www.dw.com/en/hate-speech-myanmar-monk-banned-from-preaching-by-buddhist-council/a-37905421>

⁴⁴ "Birmanya'da Müslüman karşıtı rahip ne istiyor?", BBC Türkçe https://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/08/130829_birmanya_rahip

⁴⁵ Wakar Uddin, Crimes Against Humanity in Arakan: An Instrument of Persecution Against Rohingya Ethnic Minority in Myanmar, s. 4.

⁴⁶ Bilgi ve Rohingya Parlamenterlerinin siyasi temsil periyodu için bkz. Wakar Uddin, Crimes Against Humanity in Arakan: An Instrument of Persecution Against Rohingya Ethnic Minority in Myanmar, a.y.

⁴⁷ Muhammed Yunus, Dünden Bugüne Arakan s. 110.

⁴⁸ Nagamin Timi'nce köylerin yakılarak yerlerine Rakhinelerin yerleştirildiğine ilişkin bkz. Muhammed Yunus, Dünden Bugüne Arakan s. 111.

⁴⁹ Muhammed Yunus, Dünden Bugüne Arakan s. 120.

⁵⁰ Muhammed Yunus, Dünden Bugüne Arakan s. 120.

⁵¹ "Af Örgütü: Myanmar ordusu sistematik bir şekilde köyleri yakıyor" <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41275903>

⁵² Emrin Çebi, Arakan Raporu: Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler http://insamer.com/tr/arakan-raporu-tarih-surec-ic-dinamikler-ve-uluslararasi-aktorler_853.html

⁵³ Bkz. A. VATANDAŞLIK SORUNU VE DİNİ-ETNİK AYRIMCILIK MUAMELELERİ.

⁵⁴ "Crackdown on Burmese Muslims" https://www.hrw.org/legacy/backgrounders/asia/burma-bck3.htm#P71_15056

⁵⁵ Muhammed Yunus, Dünden Bugüne Arakan s. 123.

⁵⁶ Muhammed Yunus, Dünden Bugüne Arakan s. 123.

⁵⁷ "Bangladesh court upholds Myanmar Rohingya marriage ban" <http://www.bbc.com/news/world-asia-42612296>

⁵⁸ Arakan Raporu, İHH İnsani Yardım Vakfı, Eylül 2012, s. 8-10.

⁵⁹ Muhammed Yunus, Dünden Bugüne Arakan s. 111 <https://www.ihh.org.tr/public/publish/0/32/dunden-bugune-arakan.pdf>

⁶⁰ Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, 9 December 1948, Paris, Myanmar, Signature, 9 December 1949, UN Treaty Database https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-1&chapter=4&clang=_en

⁶¹ Detaylı bilgi için bkz. Sınır Tanımayan Doktorlar, Saha Projeleri, "Rohingya Mültecilere Yönelik Cinsel Şiddet Vakaları" <http://sinirtanimayandoktorlar.org/saha-projeleri/rohingya-multecilere-yonelik-cinsel-siddet-msf/>

⁶² Ancak söz konusu fiilen manevi unsuru incelenerek "bir grubun etnik yapısını değiştirme", "grubu ortadan kaldırma" saiklerinin mevcut olması gerekmektedir. Aksi takdirde soykırım suçundan söz edilemez; Bkz. Mahmut Koca, "Türk Ceza Kanununda Soykırım Suçu", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Nisan 2010, Sy.1, s. 15.

⁶³ Rome Statute of the International Criminal Court, 17 July 1998, Rome.

⁶⁴ Genel olarak Bkz. Migrants Rescued From the Sea Face Uncertainty in Indonesian Camps http://www.nytimes.com/2015/05/28/world/asia/migrant-crisis-indonesia-rohingya-bangladesh.html?_r=0

Eleanor Albert, "The Rohingya Crisis" <http://www.cfr.org/burmamyanmar/rohingya-migrant-crisis/p36651>

Mabrur Ahmet, "Flooding and Food Shortages in Rohingya Leda Camp" <http://www.restlessbeings.org/projects/rohingya/flooding-and-food-shortages-for-rohingya-in-leda-camp>

Kate Lamb, "They hit us, with hammers, by knife: Rohingya migrants tell of horror at sea" <https://www.theguardian.com/world/2015/may/17/they-hit-us-with-hammers-by-knife-rohingya-migrants-tell-of-horror-at-sea>

Carlos Sardiña Galache, "For Rohingya refugees in Aceh, a new home far from home" <https://thesail.wordpress.com/2016/05/12/for-rohingya-refugees-in-aceh-a-new-home-far-from-home/>

⁶⁵ Bkz. İHH helps Rohingyas taking shelter in Aceh) <https://www.ihh.org.tr/en/news/ihh-helps-rohingyas-taking-shelter-in-aceh-2838>

⁶⁶ Bkz. Aceh Hannah Beech, "Burma's Nowhere People" <http://time.com/3908627/burmas-nowhere-people/>

⁶⁷ Emrin Çebi, Myanmar'ın Rohingya Çıkmazı: Arakan'da Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler, İNSAMER, Nisan 2017, s. 19.

⁶⁸ UNCHR, Rohingya Emergency, <http://www.unhcr.org/rohingya-emergency.html>

⁶⁹ Bkz. IOM BANGLADESH Needs and Population Monitoring (NPM) https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/assessments/npm-r8-sa-report_2018-02-05.pdf

⁷⁰ Inter Sector Coordination Group, Situation Report: Rohingya Refugee Crisis, 26 April 2018, s. 2.

⁷¹ Stephanie Matti, Sittwe Camp and Profiling Report, 2017, Danish Refugee Council (DRC) and United Nations

High Commissioner for Refugees (UNHCR), s. 10 vd.

⁷² Stephanie Matti, Sittwe Camp and Profiling Report, 2017, DRC and UNCHR, s. 10-12.

⁷³ Stephanie Matti, Sittwe Camp and Profiling Report, 2017, DRC and UNCHR, s. 12.

⁷⁴ Stephanie Matti, Sittwe Camp and Profiling Report, 2017, DRC and UNCHR, s. 23-25.

⁷⁵ Veriler için bkz. Stephanie Matti, Sittwe Camp and Profiling Report, 2017, DRC and UNCHR, s. 34.

⁷⁶ Veriler için bkz. Stephanie Matti, Sittwe Camp and Profiling Report, 2017, DRC and UNCHR, s. 34.

⁷⁷ “Bangladeş hükümeti, Arakanlıların Myanmar’a dönmesini istiyor” <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/surgunun-ve-zulmun-adresi-arakan/915792>

⁷⁸ Inter Sector Coordination Group, Situation Report: Rohingya Refugee Crisis, 26 April 2018, s. 2.

⁷⁹ Veri dizisi için bkz. “IOM Bangladesh - Needs and Population Monitoring (NPM) Round 9 Site Assessment” <https://data.humdata.org/dataset/npm-bangladesh-round-9-baseline-master-list-march-2018>

⁸⁰ Inter Sector Coordination Group: “Situation Report: Rohingya Crisis Cox’s Bazar”, 11 March 2018, s. 2.

⁸¹ “IOM Bangladesh - Needs and Population Monitoring (NPM) Round 9 Site Assessment” <https://data.humdata.org/dataset/npm-bangladesh-round-9-baseline-master-list-march-2018>

⁸² Inter Sector Coordination Group, Situation Report: Rohingya Refugee Crisis, 26 April 2018, s. 2.

⁸³ Bkz. “Rohingya Mültecilere Yönelik Cinsel Şiddet Vakaları” <http://sinirtanimayandoktorlar.org/saha-projeleri/rohingya-multecilere-yonelik-cinsel-siddet-msf/>

⁸⁴ Inter Sector Coordination Group: “Situation Report: Rohingya Crisis Cox’s Bazar”, 11 March 2018, s. 2. Diğer bir kaynağa göre ise 24.755 kişi 5045 konut sayılmıştır; bkz. “IOM Bangladesh - Needs and Population Monitoring (NPM) Round 9 Site Assessment” <https://data.humdata.org/dataset/npm-bangladesh-round-9-baseline-master-list-march-2018>

⁸⁵ “IOM Bangladesh - Needs and Population Monitoring (NPM) Round 9 Site Assessment” <https://data.humdata.org/dataset/npm-bangladesh-round-9-baseline-master-list-march-2018>

⁸⁶ Kamptaki sağlık koşullarına dair detaylı araştırma için bkz. S.M Yasir Arafat, Abdullah Al Masud, Russel Kabir, Konstantinos Papadopoulos (Researchers) “Health Problems and Health Care Seeking Behaviour of Rohingya Refugees”, Journal of Medical Research and Innovation, March 2017.

⁸⁷ “Rohingya Mültecilere Yönelik Cinsel Şiddet Vakaları” <http://sinirtanimayandoktorlar.org/saha-projeleri/rohingya-multecilere-yonelik-cinsel-siddet-msf/>

⁸⁸ “Bangladesh: Refugee camp capacity exhausted; thousands in makeshift shelters” <http://www.unhcr.org/news/briefing/2017/9/59b24a074/bangladesh-refugee-camp-capacity-exhausted-thousands-makeshift-shelters.html>

⁸⁹ Bu kaynağa göre bu sayı 25 şubat 2018 verilerine göre 9.318 mülteciye çıkmıştır; bkz. Inter Sector

Coordination Group: “Situation Report: Rohingya Crisis Cox’s Bazar”, 11 March 2018, s. 2.

⁹⁰ “IOM Bangladesh - Needs and Population Monitoring (NPM) Round 9 Site Assessment” <https://data.humdata.org/dataset/npm-bangladesh-round-9-baseline-master-list-march-2018>

⁹¹ Ancak 26 Nisan 2018 verilerine göre Leda MS kampı nüfusu 9.758 Rohingya’dan oluşmaktadır; bkz. Inter Sector Coordination Group: “Situation Report: Rohingya Crisis Cox’s Bazar”, 11 March 2018, s. 2.

⁹² 20 Şubat 2018 IOM Bangladeş verileridir; bkz. <https://data.humdata.org/dataset/npm-bangladesh-round-9-baseline-master-list-march-2018>

⁹³ Kamplarda yapılan gözlemlerde yetkililerden aktarılan, kampa ulaşan mültecilere ait bir iddiaya göre, Deniz üzerinden bu kampa ulaşan Arakanlı bir mültecinin deniz yolculuğu sırasında şahitlik ettiği durum gerçekten dehşet vericidir. Arakanlı Mültecileri Bangladeş’e deniz üzerinden kaçak yollarla getiren insan kaçakçıları, yolculuk esnasında mültecilere çeşitli işkenceler uygulamakta, mültecileri denize atmaktadır.

⁹⁴ Inter Sector Coordination Group: “Situation Report: Rohingya Crisis Cox’s Bazar”, 11 March 2018, s. 2.

⁹⁵ Inter Sector Coordination Group: “Situation Report: Rohingya Crisis Cox’s Bazar”, 11 March 2018, s. 2.

⁹⁶ “Scaling up safe water, sanitation and hygiene practices for Rohingyas to prevent diarrhoeal diseases” https://www.unicef.org/bangladesh/activities_10455.html

⁹⁷ Bkz. aşağıda “b. İnsani Yardımların Ulaştırılmasında Yaşanan Sorunlar”.

⁹⁸ İbrahim Sediyanı, Arakan Raporu <http://www.sediyani.com/?p=8319>

⁹⁹ Inter Sector Coordination Group: “Situation Report: Rohingya Crisis Cox’s Bazar”, 11 March 2018, s. 2.

¹⁰⁰ UNCHR Rohingya Emergency, <http://www.unhcr.org/rohingya-emergency.html>

¹⁰¹ “Türkiye’den Arakan Müslümanlarına Yardım Eli” <http://aa.com.tr/tr/dunya/turkiyeden-arakan-muslumanlarina-yardim-eli/912934?amp=1>

¹⁰² Inter Sector Coordination Group: “Situation Report: Rohingya Crisis Cox’s Bazar”, 11 March 2018, s. 2.

¹⁰³ Inter Sector Coordination Group: “Situation Report: Rohingya Crisis Cox’s Bazar”, 11 March 2018, s. 2.

¹⁰⁴ UNHCR Indonesia, Monthly Statistical Report: July 2015, s.3.

¹⁰⁵ UNCHR Indonesia, “Response To The Rohingya Situation In Aceh And North Sumatera”, s. 2 <http://www.refworld.org/pdfid/58208e224.pdf>

¹⁰⁶ Amnesty International, Deadly Journeys: The Refugee and Trafficking Crisis in Southeast Asia, s. 28 https://www.amnesty.ch/de/themen/asyl-und-migration/migration-weltweit/dok/2015/rohingya-fluechtlinge-sind-opfer-von-menschenhaendlern/deadly_journeys_the-refugee-and-trafficking-crisis-in-southeast-asia.pdf

¹⁰⁷ “1000 migrants land in Indonesia, Thailand in growing crisis” <https://www.stuff.co.nz/world/asia/68603390/1000-migrants-land-in-indonesia-thailand-in-growing-crisis>

¹⁰⁸ UNHCR, Current Population of Rohingya Boat Arrivals in Aceh and North Sumatera, 10 August 2015.

¹⁰⁹ UNCHR Indonesia, “Response To The Rohingya Situation In Aceh And North Sumatera”, s. 2 <http://www.refworld.org/pdfid/58208e224.pdf>

¹¹⁰ “Photo essay: For Rohingya refugees in Aceh, a new home far from home” <http://www.dvb.no/news/photo-essay-rohingya-aceh/65530>

¹¹¹ “Indonesia refugee camp feared to have fled” <http://www.sandiegouniontribune.com/hoy-san-diego/sdhoy-most-rohingya-migrants-in-indonesia-refugee-camp-2016sep07-story.html>

¹¹² Sorunun giderilmesi için Aceh Hükümeti, BMMYK kuruluşları ve sivil toplum örgütlerince çalışmalar yapılmaktadır; bkz. Aceh Timur, Bayeun Refugee Camp Report <http://fromacehtomyanmar.blogspot.com.tr/2015/06/bayeun-refugee-camp-report-aceh-timur.html>

¹¹³ 2016 BMMYK Malezya verileridir; bkz. Aizat Khari, “The Dilemma of Rohingya Refugees “Boat People”: The Role of Malaysia, its Neighbors and ASEAN” , s. 481.

¹¹⁴ . Aizat Khari, “The Dilemma of Rohingya Refugees “Boat People”: The Role of Malaysia, its Neighbors and ASEAN” , s.487.

¹¹⁵ Örneğin bkz. “A Boat Carrying 56 Rohingya Refugees Made a Stop in Southern Thailand” <http://time.com/5224265/rohingya-refugees-boat-thailand/>

¹¹⁶ “Thailand’s refusal to recognise Rohingya as refugees leaves them in illegal limbo” <http://www.nationmultimedia.com/detail/asean-plus/30340157>

¹¹⁷ UNCHR, Refugees in Thailand (Çevrimiçi) <https://www.unhcr.or.th/en>

¹¹⁸ “Thailand’s death camps may be the most horrifying places in Southeast Asia” <https://www.pri.org/stories/2015-05-15/thailand-s-death-camps-may-be-most-horrifying-places-southeast-asia>

¹¹⁹ Audrey Gaugharan, “Rohingya Fleeing Myanmar Face Difficulties in Thailand” <https://thediplomat.com/2017/09/rohingya-fleeing-myanmar-face-difficulties-in-thailand/>

¹²⁰ “Philippines offers asylum to Rohingya boat refugees”https://www.upi.com/Top_News/World-News/2015/05/19/Philippines-offers-asylum-to-Rohingya-boat-refugees/1591432057596/

¹²¹ “ Philippines to accept refugees from Myanmar ‘genocide’”<https://www.philstar.com/headlines/2018/04/07/1803600/philippines-accept-refugees-myanmar-genocide#FHvXWY2qj428RFPw.99>

¹²² Arakan Raporu, İHH İnsani Yardım Vakfı, Eylül 2012, s. 9.

¹²³ Arakan Raporu, İHH İnsani Yardım Vakfı, Eylül 2012, s. 13.

¹²⁴ Arakan Raporu, İHH İnsani Yardım Vakfı, Eylül 2012, s. 15.

¹²⁵ “Rohingya crisis: Bangladesh and Myanmar agree repatriation timeframe” 16 January 2018 <http://www.bbc.com/news/world-asia-42699602>

¹²⁶ Arakan Raporu, İHH İnsani Yardım Vakfı, Eylül 2012, s. 13.

¹²⁷ Geri Kabul Anlaşmasına ilişkin eleştiri ve alınması gerekli tedbirler hakkında aynı yönde bkz. Eric Schwartz, “The Bangladesh-Myanmar Agreement On Rohingya Repatriation”, Refugees international, 17 January 2018 <https://www.refugeesinternational.org/advocacy-letters-1/rohingyarepatriation>

¹²⁸ S.M Yasir Arafat, Abdullah Al Masud, Russel Kabir, Konstantinos Papadopoulos (Researchers) “Health Problems and Health Care Seeking Behaviour of Rohingya Refugees”, Journal of Medical Research and Innovation, March 2017, s. 1.

¹²⁹ “TİKA Arakan’da Kalıcı Evlerin İnşasına Destek Vermeye Devam Ediyor” http://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika_arakan'da_kalici_evlerin_insasina_destek_vermeye_devam_ediyor-20919

¹³⁰ Detaylı bilgi için bkz. Arakan Faaliyetleri, İHH, 25 Ağustos 2017-1 Mayıs 2018, s. 2.

¹³¹ “Arakan Kamplarında Türkiye Farkı” <https://www.ihh.org.tr/haber/arakan-kamplarinda-turkiye-farki>

¹³² Arakan Faaliyetleri, İHH, 25 Ağustos 2017-1 Mayıs 2018, s. 9-10.

¹³³ Arakan Faaliyetleri, İHH, 25 Ağustos 2017-1 Mayıs 2018, s. 6.

¹³⁴ TİKA’nın Arakan’a Gıda Yardımı Devam Ediyor http://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika_nin_arakan_a_gida_yardimi_devam_ediyor-39230

¹³⁵ TİKA ve AFAD, T.C. Myanmar Büyükelçiliği ve Arakan Yerel Hükümeti işbirliğinde Arakan Eyaleti’nde yer alan 7 ilçeye kalıcı konut yapımı çalışmaları yürütmektedir; bkz. http://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika_arakan'da_kalici_evlerin_insasina_destek_vermeye_devam_ediyor-20919

¹³⁶ Örneğin bkz. Aljazeera: UN: Food aid for 80,000 Rohingya blocked by Myanmar <http://www.aljazeera.com/news/2016/10/food-aid-80000-rohingya-blocked-myanmar-161019135600701.html>

Ali Kuşçu Mah. Fatih Türbesi Sk. No: 31 Daire: 2 Fatih / İstanbul

www.umhd.org | 0212 531 20 25

Kapak Fotoğrafı : Hannah McKay

Ali Kuşçu Mah. Fatih Türbesi Sk.
No: 31 Daire: 2 Fatih / İstanbul

www.umhd.org | 0212 531 20 25